

Základní škola a mateřská škola Šumavské Hoštice, příspěvková organizace	
ORGANIZAČNÍ ŘÁD ŠKOLY	
KRIZOVÉ PLÁNY	
Vypracoval:	Mgr. Petra Vaňková, Ing. Eva Vaníčková
Schválil:	Mgr. Petra Vaňková
Vydáno dne:	1. 9. 2015
Směrnice nabývá účinnosti dne	1. 9. 2015
Změny ve směrnici jsou prováděny formou číslovaných písemných dodatků, které tvoří součást tohoto předpisu	
Změna KRIZOVÝCH PLÁNŮ – zrušuje Krizové plány z 1. 9. 2015	1. 9. 2016
Účinnost změny	1. 9. 2016
Projednáno na pedagogické radě	30. 8. 2016

Krizový plán školy obsahuje postupy, které přesně řeší některé krizové situace (ve spojitosti s projevy rizikového chování žáků), které ve škole mohou nastat.

Role školy v těchto situacích je pouze preventivní a poradenská, šetření provádí Policie ČR. S krizovým plánem školy je seznámen pedagogický sbor, zákonní zástupci i žáci a děti školy.

Výchovný poradenský systém na škole se skládá z:

- ředitelka školy Mgr. Petra Vaňková (ředitelna)
- výchovný poradce PhDr. Miluše Janoušková (sborovna v přízemí)
- školní metodik prevence Ing. Eva Vaníčková (sborovna v 1. patře)
- třídní učitelé, vychovatelky školní družiny, učitelky mateřské školy

Související dokumenty:

Školní řád

Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání

Minimální preventivní program

Školní program proti šikanování – součást MPP

Ochrana člověka za mimořádných událostí

Pokyn MŠMT č.j.12050/3-22 a dodatek 13586/03-22

Minimální standard bezpečnosti – Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j.: MSMT-1981/2015-1

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže

(Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010 - 28)

a shrnuje popisy krizových situací a postupy řešení při jejich výskytu.

Obsah

Obecná ustanovení
Kontakty
Co dělat, když ...

1. MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST

1.1 Interní

1.2 Externí

1.3 Interní důležitá čísla

1.4 Krizová důležitá čísla

1.5 Evakuace osob při vzniku mimořádné události

1.6 Možné případy mimořádných událostí

1.6.1 Vniknutí cizí osoby či osob do areálu školy

1.6.2 Teroristický čin – anonymní oznámení o uložení bomby

1.6.3 Teroristický čin – obdržení podezřelé zásilky, jak poznat podezřelou zásilku

1.6.4 Únik nebezpečných látek při dopravní nehodě nebo technických havárií

1.6.5 Sesuvy půdy, atmosférické poruchy, zemětřesení

1.6.6 Náplň praktického cvičení

2. PODEZŘELÁ LÁTKA, UŽITÍ OMANÉ LÁTKY ŽÁKEM

2.1 Doporučené postupy

2.2 Tabákové výrobky

2.2.1 Doporučené postupy

2.3 Alkohol, nález alkoholu ve škole, konzumace alkoholu

2.3.1 Doporučené postupy

2.3.1.1 Konzumace alkoholu ve škole

2.3.1.2 Nález alkoholu ve škole

2.4 Omamné a psychotropní látky

2.4.1 Konzumace OPL ve škole

2.4.2 Distribuce OPL ve škole

2.4.3 Nález OPL ve škole

2.4.3.1 Nález takové látky (v prostorách školy), kterou považují zaměstnanci za omamnou nebo psychotropní

2.4.3.2 Zadržení takové látky (v prostorách školy), kterou považují zaměstnanci za omamnou nebo psychotropní

2.4.3.3 Podezření na to, že žák má u sebe omamnou nebo psychotropní látku

2.4.3.4 Prevence užívání návykových nebo psychotropních látek

2.4.3.5 Testování na OP

3. ŠIKANÁ, EXTRÉMNÉ PROJEVY AGRESE, KYBERŠIKANÁ, STALKING A JINÉ OBTĚŽOVÁNÍ

3.1 Počáteční šikana

3.2 Pokročilá šikana

3.3 Kyberšikana

3.4 Stalking a jiné formy obtěžování

- 4. ZÁŠKOLÁCTVÍ**
  - 4.1 Vymezení a postupy
  - 4.2 Druhy
  - 4.3 Kdo řeší a s kým spolupracuje
- 5. KRÁDEŽ**
  - Vymezení a postupy
  - Opatření
  - Kdo řeší a s kým spolupracuje
- 6. VANDALISMUS**
  - Vymezení a postupy
  - Opatření
  - Kdo řeší a s kým spolupracuje
- 7. PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY, SEBEPOŠKOZOVÁNÍ**
- 8. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V OBLASTI PARTNERSKÝCH VZTAHŮ, SEXUALITY, DEVIACE**
- 9. PODVOD**
- 10. NOŠENÍ ZBRANÍ A PŘEDMĚTŮ OHROŽUJÍCÍCH ZDRAVÍ, ZAJIŠTĚNÍ PŘEDMĚTŮ, NÁSILÍ**
- 11. KRIZOVÝ PLÁN: RASISMUS, EXTRÉMISMUS, XENOFOBIE, EXTRÉMNÍ PROJEVY AGRESE**
  - 11.1 Doporučené postupy
  - 11.2 Nevhodné postupy
  - 11.3 Možnosti a limity pedagoga
- 12. NETOLISMUS**
  - 12.1 Možnosti a limity pedagoga
  - 12.2 V jakém případě vyrozumět Policii, OSPOD
- 13. PŘÍSLUŠNOST ŽÁKŮ K SUBKULTURÁM**
- 14. PŘÍSLUŠNOST ŽÁKŮ K NOVÝM NÁBOŽENSKÝM HNUTÍM – SEKTY**
- 15. VÝBUCH SKUPINOVÉHO NÁSILÍ – „LYNČ“**
  - 16.1 První kroky pomoci
  - 16.2 Organizace podmínek pro vyšetřování
  - 16.3 Vyšetřování
  - 16.4 Zásady
- 16. SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN**
  - 16.1 Tři základní varianty
  - 16.2 Projevy
  - 16.3 Klíčové charakteristiky
  - 16.4 Bezpečnostní plán
  - 16.5 Povinnosti a omezení školy
  - 16.6 Základní pravidla primární prevence
  - 16.7 Důležitá telefonní čísla a kontakty
- 17. ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ ŽÁKA – ADIKTOLOGIE**
- 18. RIZIKOVÉ SPORTY, RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ**
  - 18.1 Motorizovaní a nemotorizovaní účastníci doprava

18.2 Účastníci dopravy podle věku

18.3 Účastníci dopravy podle typu rizikového chování

18.4 Prevence

18.5 Opatření

18.6 Legislativní rámec

18.7 Typ prevence

18.8 Doporučené postupy

18.9 Kdy a koho vyzoomět

18.10 Rizikové sporty

18.11 Metodická doporučení

19. HOMOFOBIE

19.1 Vymezení

19.2 Specifická prevence

19.3 Nespecifická prevence

19.4 Doporučené postupy

Obecná ustanovení

Krizový plán školy zahrnuje postupy a možná řešení při výskytu projevů rizikového chování. Krizový plán je sestaven ředitelkou školy a ŠMP na základě fungující praxe školy a platné legislativy, ve spolupráci se všemi pedagogickými pracovníky školy; schválen ředitelkou školy.

Cílem krizového plánu je eliminovat či minimalizovat škody v případě, kdy k projevům rizikového chování ve školním prostředí dojde. Má být pomocným manuálem pro všechny pedagogické pracovníky a zároveň má být k dispozici rodičům, kteří tak mají možnost seznámit se a sledovat vnitřní postupy školy. Nejbezpečnější a nejúčinnější je vždy rizikovému chování dětí a žáků předcházet, popřípadě je řešit v raných stádiích výskytu. Kromě výchovy v rodině je v tomto ohledu zásadní i postoj školy, a jak je v ní prevence rizikového chování prováděna.

Následující informace by měly pomoci **zorientovat se v problematice prevence rizikového chování na škole**. Předkládám otázky, které je možné pokládat osobám za primární prevenci ve škole zodpovědným.

Ptejte se ve škole

- jak škola předchází rizikovému chování
- jak škola postupuje v případě výskytu rizikového chování
- na konkrétní realizátory preventivních programů – většinou to bývá externí organizace, zjistěte si o ní co nejvíce informací
- jak jsou odborně proškoleni lektori v dané problematice
- jakou formou s dětmi budou pracovat – např. přednáška, beseda, interaktivní program
- na témata programu
- na časový harmonogram
- zda je během programu přítomen pedagog
- na to, jak je program vyhodnocován a jak se s vyhodnocením na škole dále pracuje

Koho se ptát, jak pracovníka školy kontaktovat

Třídní učitel – první kontaktní osoba, která zná žáka nejlépe; kontaktujte ho, pokud máte podezření na rizikové chování, které se v kolektivu vyskytuje. Třídní učitel by se měl aktivně podílet na programech primární prevence a dále pracovat s výstupy programu. Třídní učitel by měl informovat o případných kázeňských problémech žáka či náhlém zhoršení prospěchu.
Telefon: 388 421 118, email: zsamssumavskehostice@seznam.cz

Školní metodik prevence (ŠMP) - je osoba v oblasti prevence rizikového chování nejpopovolanější. Školní metodik prevence je pedagogický pracovník školy. ŠMP úzce spolupracuje s vedením školy, třídními učiteli, v případě potřeby navazuje kontakt i s mimoškolními odbornými pracovišti. Koordinuje preventivní aktivity na škole.
Telefon: 388 421 118, email: zsamssumavskehostice@seznam.cz

Ředitel - je osoba zodpovědná za celkový chod školy, tedy i za realizaci primární prevence.
Telefon: 388 421 118, mobil: 773582162, email: vankovapetrahostice@centrum.cz

Výchovný poradenský systém na škole se řídí vyhláškou ze dne 15. 4. 2011 sb.116/2011, která mění vyhlášku č. 72/2005 sb a skládá se z:

- ředitelka školy Mgr. Petra Vaňková (ředitelna)
- výchovný poradce PhDr. Miluše Janoušková (sborovna v přízemí)
- školní metodik prevence Ing. Eva Vaníčková (sborovna v 1. patře)
- třídní učitelé, vychovatelky školní družiny, učitelky mateřské školy

Kontakty a informace:

Zařízení	Telefonní číslo	Emailová adresa
Základní škola Šumavské Hoštice	388 421 118	zsamssumavskehostice@seznam.cz
Policie ČR	158; Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780	
Městská policie	156	
Integrovaný záchranný systém	112	
Záchranná služba	155	
Hasičský záchranný sbor	150	
OSPOD (správa právní ochrany dítěte) Vimperk, Bc. Válková	388 459 081 602 161 687	
SVP (středisko výchovné péče) České Budějovice, Mgr. Lorencová	386 355 888	

Krizový plán, aneb co dělat když...

Pokud se jakýkoli pedagogický pracovník, zaměstnanec školy, či zákonný zástupce dozví (osobně, nebo je informován jiným zdrojem) o výskytu rizikového chování u žáků naší školy nebo i při podezření v žádném případě by neměl podcenit možné hrozící riziko a měl by postupovat dle příslušné situace takto:

Pokud rizikovou situaci vyzoruje nebo zachytí pedagogický pracovník, zaměstnanec školy, žáci nebo jejich zákonní zástupci, tak neprodleně informují třídního učitele, který pak postupuje dále. Pokud rizikovou situaci vyzoruje sám třídní učitel, postupuje dle krizového plánu.

Třídní učitel zváží závažnost situace. Další postup může projednat se ŠMP nebo VP a s jejich pomocí se pak podílí na vyšetřování. O situaci informují ředitelku školy.

Třídní učitel definuje rozsah a typ rizikového chování a postupuje dále ve spolupráci alespoň jednoho zástupce výchovného poradenského týmu školy. Vždy provádí zápis z vyšetřování, který musí být podepsán všemi zúčastněnými. Zápis je ukládán zpravidla u TU, ŠMP, VP a ředitelky školy a je k nahlédnutí na požádání. Třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení.

V případě že se jedná o stížnost zákonných zástupců směrem ke škole, je potřeba, aby byl daný případ opatřen číslem jednacím.

Rodiče žáků jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost kdykoliv žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení školy. Mají možnost se kdykoliv obrátit na ředitele školy a žádat přešetření situace.

Pedagogové při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí apod. upozorní zákonné zástupce. Pokud nedojde k pozitivní změně, hlásí situaci na odbor péče o dítě a policii.

Všichni zaměstnanci školy, žáci i rodiče jsou informováni, kdo je:

- ředitelka školy Mgr. Petra Vaňková (ředitelna)
- výchovný poradce PhDr. Miluše Janoušková (sborovna v přízemí)
- školní metodik prevence Ing. Eva Vaníčková (sborovna v 1. patře)
- třídní učitelé, vychovatelky školní družiny, učitelky mateřské školy

1 MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST ZAJIŠTĚNÍ OBJEKTU ŠKOLY, ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ Z HLEDISKA BEZPEČNOSTI DĚTÍ, ŽÁKŮ, ÚČASTNÍKŮ A ZAMĚSTNANCŮ

Ke vstupu do budovy školy je využíván pouze hlavní vchod. Další - vedlejší vchod je určen pro vstup cizích strávníků do jídelny, zároveň je však bez omezení použitelný v případě nutnosti úniku – únikový východ. Neoprávněnému vniknutí do objektu školy je předcházeno kontrolou každé cizí osoby provozním zaměstnancem konajícím službu u vchodu do školy. Provozní zaměstnanec identifikuje cizí osobu a vyžaduje po ní informace o důvodu návštěvy.

Mimořádná událost může vzniknout činností uvnitř organizace nebo může být oznámena z vnějších zdrojů.

1.1 Interní

V případě vzniku jakékoli mimořádné události (zpravidla požár, výbuch, úraz, vniknutí nepovolané osoby apod.) je zaměstnanec, který ji zjistí, povinen bez zbytečného odkladu toto oznámit řediteli organizace nebo pracovníkovi zastupujícímu ředitele školy v době jeho nepřítomnosti.

1.2 Externí

V případě přijetí informace z vnějšího zdroje je povinnost osoby zprávu předat oprávněné osobě. Příjem takových zpráv je zpravidla telefonicky, písemně či e-mailem. Pokud se jedná o zprávu anonymní, provede osoba, která ji vyslechla či přečetla, bez zbytečného odkladu přenos informace vedoucímu zaměstnanci. Současně se o příjmu takové zprávy provede písemný záznam s údaji, kdy byla přijata, kdo ji podával, v kolik hodin byla přijata, a tento záznam bude uchován pro další řízení. Záznam se provede na jakýkoli papír, není předepsán žádný tiskopis. Jde pouze o záznam o přijetí, aby v pozdějším řízení nedocházelo ke zveličování apod.

1.3 Interní důležitá čísla

Ředitel školy: 773 582 162

Vedoucí učitelka mateřské školy: 723 725 989

Školník 607 891 372

Vedoucí školní jídelny: 725 090 071

Ředitel, vedoucí učitelka MŠ nebo ředitele zastupující zaměstnanec na základě vlastního uvážení informuje složky IZS a řídí se jejich pokyny.

Ředitel přijme okamžité rozhodnutí a prostřednictvím technických prostředků, nebo jiným způsobem, sdělí vzniklou situaci dalším zaměstnancům a osobám zdržujícím se v objektu a je-li nutné, nařídí evakuaci objektu. Evakuace se vyhlásí akustickým signálem (zvonění na kovádlinu a ohlášením této situace voláním). Pokud by došlo k poruše akustického zařízení, budou pokyny při současném zvonění na kovádlinu zveřejněny pověřenými osobami nebo prostřednictvím interní telefonní ústředny popřípadě mobilními telefony.

Obsahem hlášení nadřízenému orgánu je především: datum, hodina a místo vzniku mimořádné události, druh, charakter vzniklé mimořádné události, dosud zjištěné následky mimořádné události, počty zraněných, mrtvých či pohřešovaných dětí a zaměstnanců a potřebná již přijatá opatření.

1.4 Důležitá krizová čísla

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM: 112

POLICIE ČR: 158

ZÁCHRANNÁ SLUŽBA: 155

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR: 150

1.5 Evakuace osob při vzniku mimořádné události

Vlastní evakuace se řídí pokyny Krizového plánu školy a Požárního evakuačního plánu, popřípadě dle jiné interní a zveřejněné informace. Evakuované osoby se shromažďují na místě určeném v požárním evakuačním plánu (prostor vedle kovárny u základní školy). Pokud by došlo k ohrožení vodou apod., budou osoby shromážděny na místě, kde se nepředpokládá dosah vody.

Záchranné práce při vzniku mimořádné události

Vzhledem k tomu, že jsme školským zařízením, je prvotním úkolem zajistit bezpečnost žáků, popřípadě osob se sníženou schopností pohybu nebo orientace. Z tohoto důvodu není ze strany zaměstnanců prováděn žádný úkon směřujících k záchranným pracím. Vše směřuje k evakuaci a zajištění bezpečnosti svěřených osob. Je-li to možné, provádí dospělá osoba prvotní zásah, to ale za předpokladu, že nemá v péči svěřené osoby, nebo tyto nepředala jinému zaměstnanci, který evakuaci dokončí a doprovodí skupinu na místo určené ke shromáždění. Vlastní organizaci záchranných prací organizačně zajišťuje ředitel školy, který spolupracuje s jednotkami IZS.

Příprava k sebeochraně a vzájemné pomoci při mimořádné události

Zaměstnanci jsou seznamováni s pokyny pro chování při mimořádných událostech. Tyto informace jsou součástí pravidelného školení o BOZP a PO. Žákům, dětem a účastníkům jsou informace předávány průběžně v rámci výchovného a vzdělávacího procesu a sledováním aktuálních událostí. Tematiku zařazují pedagogičtí pracovníci do jednotlivých předmětů učebního plánu, na 1. a 2. stupni školy i ve třídě školy mateřské a využívají tělovýchovné vycházky a různá cvičení.

1.6. Možné případy mimořádných událostí

1.6.1

Vniknutí cizí osoby či osob do areálu školy

Ke vstupu do budovy školy je využíván pouze hlavní vchod. Další - vedlejší vchod je určen pro vstup cizích strážníků do jídelny, zároveň je však bez omezení použitelný v případě

nutnosti úniku – únikový východ. Neoprávněnému vniknutí do objektu školy je předcházeno kontrolou každé cizí osoby provozním zaměstnancem konajícím službu u vchodu do školy. Provozní zaměstnanec identifikuje cizí osobu a vyžaduje po ní informace o důvodu návštěvy.

Vstup do školní budovy je povolen výhradně zaměstnancům, žákům školy, jejich zákonným zástupcům a osobám pověřeným pro přivádění a vyzvedávání dětí. Cizím osobám je vstup do školy umožněn pouze za trvalého doprovodu zaměstnance školy a po ohlášení účelu návštěvy a jména navštívené osoby. V případě, že zaměstnanec školy upozorní zákonný zástupce nebo jím pověřená osoba pro přivádění a vyzvedávání dětí na přítomnost cizí osoby v prostorách školy, zjistí zaměstnanec důvod vstupu této osoby a ihned zabezpečí trvalý doprovod této osoby až do odchodu ze školy. Všichni zaměstnanci jsou povinni při vstupu do budovy a při jejím opouštění se přesvědčit, zda jsou dveře zadního vchodu řádně uzavřeny.

Způsob zabezpečení školy:

- a) kontrola hlavního vchodu provozním zaměstnancem konajícím službu
- b) uplatnění dohledu nad žáky dle rozpisu
- c) uzamčené dveře hlavního vchodu do školy v době vyučování
- d) zaměstnanci školy mají zakázáno vpouštět do objektu společně s nimi jakoukoli cizí osobu; tuto musí zastavit, zjistit důvod její návštěvy a informovat nadřízenou osobu
- e) na začátku i v průběhu školního roku jsou všichni žáci opakovaně poučeni o pravidlech BOZP, včetně zákazu vpouštět do objektu společně s nimi jakoukoli cizí osobu, a o způsobu, jak se zachovat – viz školní řád

Pokud dojde i přesto k vniknutí cizí osoby či osob a je důvod domnívat se, že jsou tyto osoby nebezpečné, pak je zaměstnanec, který toto zjistí, povinen neprodleně uvědomit Policii ČR a poté neprodleně oznámit tuto skutečnost nadřízenému zaměstnanci – řediteli školy, event. osobě, která je pověřena jeho zastupováním. Poté musí vyčkat příjezdu hlídky a zpřístupnit objekt prohlídce.

1.6.2

Teroristický čin – anonymní oznámení o uložení bomby

Pokud bude oznámení o uložení bomby sděleno formou telefonátu, je třeba zapsat znění o umístění a druhu výbušniny. Pokud bude oznámení o uložení bomby sděleno formou písemnosti či elektronickou formou, písemnost uschováme k dalšímu šetření.

Postup:

- nahlásit událost na linku IZS 112 nebo HZS – 150 nebo Policie ČR – 158
- pokud je bomba v prostorách školy, kde se pohybují osoby, dochází k okamžité evakuaci - evakuace bude provedena stejným způsobem jako při požáru – požární evakuační plán
- podezřelého předmětu se nedotýkat
- dodržovat pokyny bezpečnostních složek

1.6.3

Teroristický čin – obdržení podezřelé zásilky, jak poznat podezřelou zásilku

- neočekávaná zásilka od neznámého odesílatele
- výhružný text na zásilce
- zapáchající zásilka
- zásilka, u které po otevření zjistíme, že obsahuje prášek nebo podezřelý předmět

Postup:

- s podezřelou zásilkou netřepat ani nevyprazdňovat její obsah
- opustit místnost, umýt se vodou a mýdlem a událost ohlásit na linku HZS – 150 nebo na linku Policie ČR – 158
- před zavoláním na tísňovou linku je třeba zvážit skutečnosti, které vedou k názoru, že se jedná o podezřelou zásilku.

1.6.4

Únik nebezpečných látek při dopravní nehodě nebo technických haváriích

Každý zaměstnanec, který zpozoruje havárii s únikem nebezpečných látek, je povinen neprodleně nahlásit toto zjištění na ohlašovně, pověřenému zaměstnanci, nebo na linku HZS 150. Pokud havárii s únikem nebezpečných látek zpozoruje žák, nahlásí událost nejbližšímu zaměstnanci školy, který zajistí ohlášení na ohlašovně nebo řediteli školy nebo na linku HZS – 150.

Hlavní zásady:

- nepřibližovat se k místu havárie
- provést ukrytí dle pokynů
- uzavřít a utěsnit dveře, okna a jiné otvory
- vypnout ventilaci
- sledovat informace v rozhlase, televizi a místním rozhlase
- budovu školy opustit jen na pokyn

V případě radiační havárie navíc:

- připravit si prostředky improvizované ochrany - ochrana dýchacích cest – vodou navlhčené roušky (kapesník, ručník apod.), ochrana hlavy – čepice, klobouk, šála tak, aby vlasy byly úplně zakryty a zvolená pokrývka chránila též čelo, uši a krk, povrch těla chránit kombinézou, kalhotami, pláštěm nebo pláštěnkou, ochrana rukou – rukavicemi, igelitovým sáčkem, nebo omotat kusem látky, nohy chránit vysokými botami
- připravit si evakuační zavazadlo
- jodové přípravky (tablety) a prostředky individuální ochrany převzít a použít až na základě veřejné výzvy

1.6.5

Sesuvy půdy, atmosférické poruchy, zemětřesení

Hlavní zásady:

- sledovat aktuální informace o počasí
- zjistit rozsah havárie
- poskytnutí 1. pomoci
- evakuace z ohroženého místa, dodržovat pokyny záchranářů

1.6.6

Náplň praktického cvičení

- prohlídka protipožárních prostředků ve škole - umístění hydrantů, hasicích přístrojů
- únikové východy, cvičný požární poplach, pravidelná cvičná evakuace školy
- činnost učitele, žáků a požární hlídky při vzniku požáru ve škole
- obsah a použití evakuačního zavazadla
- prostředky improvizované ochrany osob
- praktické chování v úkrytu (sklepní prostory)
- praktické chování v případě havárie s únikem nebezpečných látek
- poskytování první pomoci (obsah a použití lékárničky, odsun ošetřených)

2 PODEZŘELÁ LÁTKA, PODEZŘENÍ NA UŽITÍ OMAMNÉ LÁTKY ŽÁKEM

2.1 Doporučené postupy

Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.

Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí. Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.

Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace nutné k zajištění jejich ochrany před tímto jevem.

Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.

Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.

Do veškerých poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví zakotvit informace o nebezpečnosti užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.

Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace. Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi – Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školská poradenská zařízení apod.

V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům žáka.

2.2 Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno žákům kouřit. Prostor školy je označen viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření. Takto jsou označeny vnitřní i vnější prostory.

2.2.1

Doporučené postupy:

Konzumace tabákových výrobků ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků, vodních dýmek v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Tabákový výrobek, vodní dýmku je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí

školní metodik prevence do své agendy.

V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.

Není vhodné uchýlovat se ke striktním zákazům a postihům bez zařazení do kontextu a bez osvětlení problému kouření dotyčnému dítěti.

V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

Porušení zákazu kouření je hrubým porušením Školního řádu

Uložení výchovných opatření dle Pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání a dle Pravidel pro udělování výchovných opatření

2.3 Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno.

Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

Školním řádem škola stanoví zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných.

Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

2.3.1

Doporučené postupy

2.3.1.1

Konzumace alkoholu ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit. Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy. V případě, že žák požil alkohol, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálněprávní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte. V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace. Porušení zákazu konzumace alkoholu je hrubým porušením Školního řádu. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů. V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová

zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno na začátku. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

2.3.1.2

Nález alkoholu ve škole

Doporučené postupy:

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

- a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí ředitelku školy.
- c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- d) Zpracují stručný záznam o události.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto

- a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
- b) O nález ihned uvědomí ředitelku školy.
- c) O nález sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
- d) O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Uložení výchovných opatření – dle Pravidel o udělování výchovných opatření

2.4 Omamné a psychotropní látky (OPL)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek. 1. Školním řádem škola stanovuje zákaz užívání OPL a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanovuje zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanovuje rovněž tyto sankce za porušení zákazu: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy a snížený stupeň v chování. Porušení zákazu bude vždy projednáváno na pedagogické radě za účelem hodnocení klasifikace chování žáka. 2. Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů páchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazít takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Doporučené postupy:

2.4.1 Konzumace OPL ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy. V případě, že žák požil OPL, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).

Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte. V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace. Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu. Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

2.4.2 Distribuce OPL ve škole

Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a

orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností. Pokud v rámci tohoto podezření zjistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáným níže. Uložení výchovných opatření – dle Pravidel o udělování výchovných opatření.

2.4.3 Nález OPL ve škole

2.4.3.1

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury. O nález ihned uvědomí vedení školy. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nález. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji k ředitelce školy. O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

2.4.3.2

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

Doporučené postupy:

Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury. O nález ihned uvědomí vedení školy. O nález sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její/jeho zástupce. O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

2.4.3.3

V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, postupují takto: Doporučené postupy: Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka. Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci.

2.4.3.4

Oblast prevence užívání návykových látek

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky, ve škole s nimi manipulovat. To neplatí pro případy, kdy osoba užívá návykové látky v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven zdravotnickým zařízením. Požívání omamných a psychotropních látek osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za

nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

Doporučené postupy:

V případě, kdy se škola o takovém chování dozví, bude tuto skutečnost hlásit zákonnému zástupci žáka. Škola je povinna oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že žák požívá návykové látky.

Distribuce je v ČR zakázána a takové jednání je trestným činem nebo proviněním. Škola je povinna v takovém případě takový trestný čin přerušit a učinit tak v každém případě včasným oznámením věci policejnímu orgánu. V případě výskytu látky, u níž je podezření, že se jedná o omamnou a psychotropní látku v prostorách školy, nebo v případě přechovávání takové látky žákem bude škola postupovat stejně jako v předchozích bodech. Uložení výchovných opatření – dle Pravidel o udělování výchovných opatření. Žáci chrání své zdraví i zdraví spolužáků. Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet anebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Školní řád zakazuje užívání alkoholu v prostorách školy, v době školního vyučování a v rámci akcí pořádaných školou. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je trestným činem nebo přestupkem.

2.4.3.5

Testování na OPL

V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost OPL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného písemného souhlasu zákonného zástupce. Pokud není souhlas předem zajištěn, je nutno vyzvat zákonného zástupce žáka, aby byl tomuto testu přítomen. O události sepiše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Záznam je uložen v agendě ŠMP.

2.4.3.6

Shrnutí - postupy

2.4.3.6.1

Při nálezů neznámé látky

1. MOŽNOST

- a) Zajistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu či jinou škodlivou látku, v **přítomnosti dalšího člena pedagogického sboru uloží tuto látku do obálky.**
- b) Na obálku napíše **datum, čas a místo zajištění látky, příp. komu byla odebrána, podepíše se a uvede jméno svědka.** Obálku přelepí, opatří razítkem školy a uschová ji do školního trezoru.
- c) Poté je nutno bezodkladně **vyrozumět policii.** Identifikaci provede vždy policie, nikoli zaměstnanec školy. Při převzetí neznámé látky policistou si škola nechá tuto skutečnost **písemně potvrdit.**

- d) Pokud je zajištěna podezřelá látka u dítěte, které jeví známky otravy, předá se látka stejným způsobem přivolanému lékaři.

2. MOŽNOST

- a) Pedagog neznámou látku **ponechá na místě nálezu**.
b) Bezodkladně **zavolá policii**.
c) Do příjezdu policie **zajistí dohled** na místě nálezu, příp. zadrží žáka, u něhož byl nález učiněn.

2.4.3.6.2

Při ohrožení zdraví žáka

V případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se posupuje tak, jako když žák přijde do školy s horečkou.

- Dítě jevící příznaky užití omamné látky **je odvedeno ze třídy** do místnosti, kde zůstane po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba. Pedagog zajistí nad dítětem **dohled dospělé osoby**.
- Škola **bezodkladně informuje rodiče** žáka nebo jeho zákonné zástupce o bližší nespécifikovaných zdravotních potížích žáka, rodiče jsou vyzváni k tomu, aby si dítě co nejdříve vyzvedli ze školy, neboť je nutné lékařské vyšetření.

Rodič si přijde do školy pro žáka

- Je seznámen se zdravotními potížemi
- Škola apeluje na rodiče, aby s dítětem navštívil lékaře.
- Pedagog odkáže rodiče na odborníky na specializovaných pracovištích (PPP apod.)

Rodič si do školy pro dítě nepřijde

- Škola přehodnotí zdravotní stav žáka, pracovník školy **zavolá lékařskou službu** nebo **zajistí převoz k lékaři s doprovodem dospělé osoby**. Rodič je o postupu školy předem informován.
- Škola **vyhotoví zápis** průběhu celého případu a stanoví postup, jak zamezit případnému výskytu žáka pod vlivem omamné látky nebo výskytu podezřelé látky ve škole.

1. Ve **školním řádu** je uveden zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy.
2. Proběhne **třídní schůzka rodičů**, seznámení s účinky a příznaky užití návykových látek, jak se škola k případu postaví, jak bude pracovat s rizikovou třídou.

V preventivní oblasti, jsou rodiče vybídnuti ke spolupráci při výskytu sociálně nežádoucího chování, jsou seznámeni s náplní práce a konzultačními hodinami

metodika prevence a výchovného poradce. Jsou dále seznámeni s tím, že dítě pod vlivem návykové látky ve škole porušuje vnitřní řád školy.

3. Žák, který prokazatelně užil omamnou látku v areálu školy a tím porušil řád školy, bude **kázeňsky potrestán**.
4. Škola vyzve nejrychlejší cestou **rodiče žáka** k jednání se školou. Rodiče jsou seznámeni se všemi skutečnostmi případu, porušením řádu školy, návrhem výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada. Škola **doporučí** rodičům žáka **specializovanou pomoc odborníků, vyhotoví dva zápisy z jednání**. Jeden obdrží rodiče žáka, druhý zůstane uložen ve škole. Škola nabídne rodičům pomoc – monitorování, pravidelné schůzky TU, ŠMP, VP, vedení školy.
5. **Žáci jsou obecnou formou seznámeni s případem** a jsou upozorněni na závažnost držení, přechovávání a užívání návykové látky a to nejen v areálu školy.
6. **Třída, v níž se problém objevil, bude pečlivě sledována.**
  - Škola informuje sociální odbor v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou nebo alkoholem nebo je v akutním ohrožení zdraví po požití drogy.

2.4.3.6.3

Při podezření, že žák zneužívá návykové látky (časná intervence)

Metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, pověřený pracovník

- a) Provede **diskrétní šetření** – zjistí citlivě co nejvíce relevantních informací (od spolužáků, rodičů, příp. učitelů).
- b) Provede **pohovor s dítětem** – podle vztahu pracovníka s dítětem buď osobně, nebo za přítomnosti jiného učitele, doporučí mu rozhovor s odborníkem (Linka důvěry, PPP, zdravotní zařízení, SVP apod.).
Případný pohovor s dítětem vedený za účasti psychologa, sociálního kurátora, pracovníka oddělení pro dítě, kontaktního centra či jiné osoby než pedagogického pracovníka školy, musí být předem oznámen zákonnému zástupci dítěte, který má právo být u takového pohovoru přítomen.

2.4.3.6.4

Při důvodném podezření

- c) Citlivě **informuje rodiče nebo** zákonné zástupce a upozorní je na další postup školy v případě akutního ohrožení zdraví po požití drogy – nebezpečí z předávkování a trvalého zdravotního poškození, včetně vzniku návyku a ohrožení života.
- d) V případě negativní reakce rodičů na sdělené skutečnosti a v případě, že rodiče nezařídí pro žáka další péči, uvědomí škola Odbor sociálních věcí MěÚ Vimperk.
- e) Pokud není v silách školy společně s rodiči problém vyřešit, doporučí další odbornou pomoc.

2.4.3.6.5

Postup školy při šetření zneužívání návykových látek nebo páchání trestné činnosti, plnění oznamovací povinnosti.

ŠETŘENÍ A VÝSLECH POLICIÍ

Vstup policie do školy

Zaměstnanci školy se snaží o maximálně dobrou spolupráci a vzájemný respekt.

1. policista je povinen prokázat se – stejnokrojem s identifikačním číslem služebním průkazem nebo odznakem služby kriminální policie
2. v případě pochybností o totožnosti policisty si zaměstnanec školy ověří totožnost telefonickým dotazem na pracoviště policie
3. ředitel nebo jeho zástupce se seznámí s předmětem policejního úkonu a důvody, jež k němu vedou

Předvolání a předvedení žáka, podání vysvětlení a výslech

Policie může vyžadovat podání vysvětlení, provádět výslech, předvolat nebo předvést žáka mimo školu. Výslech se provádí zpravidla policisty v občanském oděvu převezení za použití civilního vozidla.

Škola zajistí **dohled dospělou osobou** po celou dobu služebního zákroku i služebního úkonu a to i v případě, že je proveden ve škole. **Písemně je zaznamenáno číslo policisty, jméno převáženého dítěte a datum.**

Po ukončení procesu je žák předán zpět do školy nebo je předán zákonném zástupci.

Vyrozumění rodičů provádí policista **předem** (u osoby mladší 15 let informuje také orgán sociálně právní ochrany mládeže), v případě, že tak neučinil, informuje rodiče třídní učitel – o způsobu vyrozumění se domluví s policistou.

Policista může úkon provést i v případě, že vyrozumění rodiče nelze zajistit a provedení úkonu nelze odložit. Podle zákona mohou být mladiství vyslýcháni i bez účasti osob vykonávajících dohled nad nezletilými.

Na požádání policie ředitel školy **poskytne vhodnou místnost** k šetření žáka ve škole, zajistí také **pedagogický dozor**.

Osoby přibrané k výslechu (dozor) mohou navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění takového úkonu navrhnout jeho přerušení nebo ukončení, pokud by provedení úkonu nebo pokračování mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslýchaného žáka.

Pro děti a mládež platí v plné míře **presumpce nevinny**.

3 ŠIKANÁ, EXTRÉMNÉ PROJEVY AGRESE, KYBERŠIKANÁ, STALKING A JINÉ OBTĚŽOVÁNÍ

Metodický podklad

- Metodický pokyn k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže
č.j.: 21291/2010-28
- Metodický pokyn k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j.:
22294/2013-1

Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. V současnosti je také na vzestupu kyberšikana, prováděná nejčastěji pomocí mobilního telefonu, na internetu hlavně prostřednictvím tzv. sociálních sítí.

Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

Škola je zodpovědná v souladu s ustanovením § 29 zák. 561/2004 Sb., školský zákon. Je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).

Škola, popř. pedagogický pracovník, je odpovědná podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Bude-li znám případ šikanování a škola a pedagogický pracovník nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

Postup vyšetřující osoby:

- Konfrontovat svá pozorování s kolegy.
- Co nejdříve oznámit ředitele školy, výchovnému poradci a metodikovi primární prevence.
- Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezáujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.

Odpovědět na důležité otázky:

- Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí.
- Kdo je agresorem, kolik je agresorů. Kdo z nich je iniciátor – aktivní účastník šikanování.
- Kdo je obětí i agresorem.
- Co, kdy, kde a jak dělali agresoři obětem.
- K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo.
- Jak dlouho šikana trvá.
- Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.

- Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. **NIKDY** neřešit problém opřed celou třídou!
- Zajistit ochranu oběti šikany.
- Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou.
- **NIKDY** konfrontace obětí a agresorů!
- Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
- Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní, školním metodik prevence sociálně patologických jevů, případně psycholog). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zde se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti /stupně 1-3 počáteční šikana, 4-5 šikana v pokročilém stádiu/, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.
- Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.
- Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...)
- Rozebrat situace ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třidu i nadále pozorně sledovat.

3.1 Počáteční šikana

- Odhadněte závažnost onemocnění skupiny. (Naplnujeme prostřednictvím rozhovoru s informátory a oběťmi. Nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběti.)
- Zjistěte informace od obětí i spolužáků. (Po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s oběťmi. Při rozhovoru je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci.)
- Najděte vhodné svědky. (Vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: s obětí sympatizují, kamarádí se s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování.)
- Proveďte individuální, případně konfrontační rozhovor se svědky. (Druzí o rozhovorech nevědí. Vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontace dvou svědků. Vážnou chybou je vyšetřování svědků a agresorů společně. Za zásadní chybu se považuje konfrontace obětí a agresorů.) Chraňte oběti šikany.
- Proveďte rozhovor s agresory, případně konfrontaci mezi nimi. (Je to poslední krok ve vyšetřování. Dokud nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl vést tento rozhovor. Cílem je agresory okamžitě zastavit a ochránit oběti, ale i je samé před následky jejich činů.)
- Svolejte výchovnou komisi. (V rámci společného setkání pedagogů a žáka agresora i jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních.)
- Spolupracujte s rodiči obětí i agresorů. (Rodiče je třeba informovat o zjištěných a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.)
- Rozeberte situaci s třídou, dále sledujte a pracujte se vztahy.

Řešení:

- Metoda usmíření - pouze u počátečního stadia šikany a při ochotě agresora své chování změnit
- Metoda vnějšího nátlaku - výchovná komise (Rodiče musí cítit, že jim chceme pomoci. Trestám dítě, ne rodiče.)

3.2 Pokročilá šikana

Zvládnout šok a postarat se o oběť. (Zastavit násilí, postarat se o oběť, poskytnou jí nejnnutnější pomoc a ochranu. Někdy je nebezpečné snažit se zastavit agresí sám, mohla by se obrátit proti pedagogovi. Musí zavolat někoho, kdo by mu pomohl.) Zabezpečit ve třídě dozor. (Pošlu žáka, aby přivedl pedagoga. Zabránit domluvě agresorů, třídě, aby se domluvila mezi sebou, zamezit křivé skupinové výpovědi. Je možné je rozdělit do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.) Informovat ředitele (zástupce). Pokračovat v pomoci a podpoře oběti. Kontaktovat rodiče oběti. (Vyvarovat se slovu šikana. Raději použít trápené nebo ubližované dítě. Hovořit s nimi na rovinu. Ujistit je, že se konflikt řeší. Dohodnout se s rodiči, jakým způsobem bude zajištěna bezpečnost dítěte.) Požádat o pomoc: Okresního metodika prevence (PPP), OSPOD. Přivolat Policii ČR Následuje vlastní vyšetřování podle bodů uvedených při šikanování v počátečním stadiu.

Řešení:

- Metoda vnějšího nátlaku - výchovná komise (Rodiče musí cítit, že jim chceme pomoci. Trestám dítě, ne rodiče.)
- Pokud rodiče nespolupracují, ohlásit celou věc kurátorovi pro mládež. Místo do školy je možné rodiče pozvat přímo na obecní úřad na oddělení sociálně-právní ochrany dětí a mládeže.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení.

Pomoc při řešení šikany:

Středisko výchovné péče (SVP) Strakonice: telefon: 383 324 717, mobilní: 724 569 691, České Budějovice 386 355 888, mobil: 724 569 351

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP) Prachatice: 777 897 109

Speciální pedagogická centra České Budějovice: 774 300 038

V rezortu zdravotnictví: pediatr, odborný lékař, dětský psycholog, psychiatr

OSPOD Vimperk: 725 043 967

Policie ČR: 158, Vimperk 974 236 780

Projekt Minimalizace šikany a její odborníci

Sdružení Linka bezpečí, www.linkabezpeci.cz

Poradna na www.minimalizacesikany.cz

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

Odborné informace o šikaně v publikacích, např. dr. Michal Kolář „Bolest šikanování“

Vyvarovat se:

- konfrontace oběti a agresora
- bagatelizace problému
- rychlá řešení
- řešení případu před třídou
- prozrazení informačních zdrojů
- neinformování rodičů
- řešení bez pomoci dalších pedagogů

USTAVENÍ INTERVENČNÍHO TÝMU

- ředitel školy, třídní učitel
- vedoucí intervenčního týmu - ředitel školy
- role ostatních členů
- třídní učitel

Postup šetření a vyšetřování

3.2.1

Vymezení rolí ostatních členů:

.....

3.2.2

Zjištění vnějšího obrazu šikanování

ŠIKANOVÁNÍ V POČÁTEČNÍCH STÁDIÍCH

I. Vyslechnout osoby, které informovaly o šikanování (rodiče, pedagogové, žáci, vrstevníci)

Kdo kontaktuje rodiče, jak s nimi hovoří:

.....

Kdo povede pohovor s informátory, jak s nimi hovoří:

.....

II. Nalézt a vyslechnout (nezaujaté) svědky, informátory Kdo povede pohovor se svědky a jak s nimi hovoří:

.....

III. Zajistit ochranu obětem a ohrožovaným žákům Kdo zajišťuje ochranu:

.....

Jak zajišťuje ochranu:

.....

IV. Vyslechnout agresory Kdo povede pohovor s agresory:

.....

Jak povede pohovor s agresory:

.....

V. Vlastní vyšetřování Kdo se účastní vyšetřování:

.....

Jakou formou probíhá vyšetřování:

.....

3.2.3 Zajištění vnitřního obrazu šikanování (klíma třídy, sociometrie, diagnostika vztahů)

3.2.4 Výchovná opatření

METODA USMÍŘENÍ

Co to je:

.....

Kdy ji použít:

.....

Kdo vede komunitní kruh:

.....

Jak vést komunitní kruh:

.....

Co je programem:

.....

Co je cílem:

.....

METODA VNĚJŠÍHO NÁTTLAKU Kdy ji použít:

.....

Kdo je účastníkem výchovné komise: .....

Kdo vede výchovnou komisi:

.....

Program výchovné komise:

3.3 Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnicí. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost.

Kdo řeší: U každého podezření o výskytu daného jevu musí být o vždy informována ředitelka školy. Školní metodik prevence s výchovným poradcem, školním psychologem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, pediatrem

3.3.1 Zvláštnosti kyberšikany oproti tradiční nepřímé (psychické) šikaně

3.3.1.1

Anonymita

- Oběť o napadení leckdy ani nemusí dlouhou dobu vědět
- Oběť není vždy schopná identifikovat či vystopovat agresora
- Vnímání dopadu jednání (útočník nevidí přímou reakci oběti na útok)
- Odosobněnost útoku

3.3.1.2

Čas

- Útoky se prostřednictvím internetu šíří mnohem rychleji než v realitě
- Probíhají bez přestávek - oběť je šikanována 24 hodin denně, 7 dní v týdnu.
- Útok je možné provést kdykoli (0:00, při hodině matematiky, apod.)
- Příprava a realizace útoku není časově limitována

3.3.1.3

Prostor

- Agresor může provést útok odkudkoli (škola, hřiště, kavárna, doma,....)
- Není nutná přítomnost agresora a oběti na stejném místě

Proměna profilu agresora i oběti

- Pro útok není nutná fyzická, psychická či sociální zdatnost (oběť „klasické šikany“ může být kyberagresorem)
- Podmínkou provedení útoku je „kyber–gramotnost“ a její úroveň

3.3.2 Kyber - prostor je dostupný komukoli

- Děti a mladí lidé za těmito projevy šikanu vůbec nemusí vidět. A protože nepoznají, že se jedná o šikanu, neví, jak se s ní vypořádat.
- Obtížnost zajištění rychlé ochrany oběti (odstranění profilu, SMS, ICQ....)
- Často chybí svědci
- Obtížně stopovatelný útočník
- Nejednoznačný přístup k legislativě

3.3.3 Co kyberšikana není

Za kyberšikanu nemůžeme označit veškeré zavrženíhodné chování v prostředí moderních technologií. Zmiňme několik příbuzných fenoménů, které jsou sice také nebezpečné, ale nejsou kyberšikanou.

3.3.3.1

Kyberstalking – pronásledování prostřednictvím moderních technologií. Zahrnuje opakované a intenzivní telefonování, psaní SMS, e-mailů, vzkazů na sociálních sítích apod. Na toto jednání pamatuje trestní zákoník (zákon 40/2009 Sb.) v § 354, odst. 1, písmeno c: Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že jej vytrvale prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

3.3.3.2

Kybergrooming – nebezpečné chování dospělých osob, které se prostřednictvím manipulativních technik a navázáním „přátelství“ v internetovém prostoru snaží dostat své oběti na schůzku v reálném světě. Cílem jejich počínání bývá sexuální zneužití, točení a focení pornografie, nucení k prostituci. Nejohroženější skupinou jsou děti a dospívající ve

věku 6 – 15 let.

3.3.3.3

Happy Slapping – volně přeloženo jako „veselé fackování“. Jde o obětí nevyprovokovaný útok, kdy útočník využije momentu překvapení náhodně vybrané osoby (v parku, na ulici, v metru...), kterou následně zbije. Komplic vše natáčí na mobilní telefon a video se rvačkou je poté umístěno na internet, např. na YouTube.

3.3.3.4

Sexting – distribuce fotografií a videomateriálů intimního charakteru bez souhlasu zobrazené osoby. Buď tyto materiály pořizují oběti samy, s úmyslem zaujmout nebo vyhovět svému partnerovi, nebo jsou pořizovány bez jejich vědomí. Útočník tyto materiály pak buď rozesílá všem svým známým pro „pobavení“, nebo se stanou prostředkem vydírání oběti.

3.3.4 Typy kyberšikany

a) Přímá kyberšikana: útočník oběť

b) Kyberšikana v zastoupení: útočník třetí osoba oběť

3.3.5 Nejčastější motivy kyberagresora

- Snaží se ovládat druhé prostřednictvím strachu, touží po moci. Obvykle potřebují pro svou činnost publikum.
- Znuděný, hledá zábavu, narcistický... Kyberšikana je obvykle páchána ve skupině, nebo je ve skupině alespoň plánována.
- Bere právo do svých rukou (zlonapravující, uděluje lekci,...). Pracují většinou sami, ale mohou své aktivity a motivy sdílet se svými nejbližšími přáteli.
- Má tendenci odpovídat ve vzteku nebo frustraci – pomsta, kompenzace (někdy může být obětí klasické šikany)
- Má sklon vystupovat na internetu jako někdo jiný. Zneužívá ICT technologie, bez vědomí závažnosti tohoto jednání. Motivem jsou dva hlavní důvody: a) Můžu b) Je to legrace.

3.3.6 Doporučené postupy:

3.3.6.1

Kyberšikana se děje na půdě školy během vyučování

3.3.6.1.1

Vyrozumět vedení školy, školního metodika prevence a ostatní členy ŠPP, kteří si rozdělí role v řešení kyberšikany.

3.3.6.1.2

Zajistit ochranu oběti - oběti doporučit, aby:

- neodpovídala - nekomunikovala s útočníkem, nesnažila se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovala, nemstila se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
- blokovala útočníka – zamezila útočnickovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
- ukládala důkazy (screenshoty) – svěřila se blízké osobě, pro uchování důkazů oslovila někoho, kdo má vyšší IT gramotnost, kontaktovala školu a specializované instituce

(PPP, policii, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.), ukládala SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, www stránky,...)

- mluvila o tom, co se jí děje.

3.3.6.1.3

Zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy

3.3.6.1.4

Důkladně vyšetřit a žádat odbornou pomoc - vyšetřit všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Zajistit si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie,...).

Kontaktovat a spolupracovat s MySpace, Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.

3.3.6.1.5

Opatření - zvolit takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.

3.3.6.1.6

Informovat a poučit rodiče - informovat rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). Poučit rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespadají do kompetence školy.

3.3.6.1.7

Žádat konečný verdikt a informace - při zapojení a následně celém prošetření případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).

3.3.6.1.8

Postihy - při postizích agresorů postupovat v souladu se školním řádem.

3.3.6.1.9

Informovat zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že se rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

3.3.6.2

Kyberšikana se neděje na půdě školy

Škola nemůže udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se nestala během vyučování. To ovšem neznamena, že by škola neměla kyberšikanu řešit alespoň v následujících základních bodech:

Doporučit rodičům oběti, aby se v případě kyberšikany svého dítěte obrátili na Policii ČR, popř. podali žalobu k soudu.

Informovat (se souhlasem zákonného zástupce žáka nezletilého) zasažené žáky o postupu při řešení kyberšikany. Sdílet jim, že škola trestat v tomto případě nemůže, a proto byl případ předán policii/soudu. Děti potřebují vědět, že za každé nepřiměřené chování přijde trest.

3.3.6.3

Kyberšikana se netýká žáka naší školy

Nahlásil mi to můj žák: Pokud k vám mají děti důvěru, mohou se vám svěřovat i s problémy např. svých kamarádů z jiných škol. Měli byste žáka vyslechnout a dát mu praktické rady, kam se jeho kamarád může obrátit pro pomoc, jak má zajistit důkazy apod. Zeptejte se po pár dnech svého žáka, který vám věc nahlásil, jak vše pokračuje. Leckdy může znamenat „kamarádovi se stalo“ naopak „mně se děje, ale ještě nemám odvahu o tom mluvit“.

Zaslechl(a) jsem to z důvěryhodných zdrojů: Zde záleží na vašem přístupu, zda se v případě chcete osobně angažovat, např. radou. Není to věcí školy. Výchovná opatření (míru zhodnotí MP, výchovný poradce, ředitel školy):

1. Napomenutí třídního učitele
2. Důtka třídního učitele
3. Důtka ředitele školy
4. Snížená známka z chování

3.4 Stalking, jiné formy obtěžování

Pokud je žák vystaven některé z forem soustavného obtěžování nebo napadání přes internet, mobilní telefon či jinak, třídní učitel okamžitě informuje zák. zástupce, pozve si je do školy a s jejich pomocí se snaží eliminovat možnost přístupu k žákovi od agresora. Pokud je agresor neznámý, je v této situaci doporučeno řídit se pravidly pro bezpečný pohyb na internetu, také je lepší změnit tel. číslo, adresu na facebook, internet, mail či jinou sociální síť a po určitou dobu se snažit vyhýbat těmto kontaktům. Pokud je agresor známý, je třeba informovat také zák. zástupce agresora a vysvětlit jim, že se jedná v podstatě o trestný čin, který by měl být takto posuzován, pokud nebude s okamžitou platností ukončen. Pokud došlo k tomuto činu v prostorách školy, bude přešůpek hodnocen různými stupni výchovných opatření, která zhodnotí MP, výchovný poradce, ředitel školy), v opačném případě je na zák. zástupcích, zda případ nahlásí příslušným orgánům (OSSZ, PČR).

4 ZÁŠKOLÁCTVÍ

4.1 Vymezení a postupy

Žáci jsou povinni docházet do školy pravidelně a včas podle daného rozvrhu, účastnit se vyučování a všech akcí školy, které se v době vyučování konají; řádně omlouvat svoji neúčast na vyučování a ostatních povinných akcích školy. Zákonný zástupce žáka je povinen doložit důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování nejpozději do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti žáka, a to písemně, pomocí žákovské knížky, e-mailem nebo telefonicky. Po návratu žáka do školy je povinen jej písemně omluvit na omluvném listě v papírové žákovské knížce. V odůvodněných případech (např. podezření na záškoláctví) může třídní učitel ke každé absenci z důvodu nemoci omlouvané zákonnými zástupci požadovat doložení žákovy nepřítomnosti také potvrzením ošetřujícího lékaře. Omluvenku předloží žák třídnímu učiteli ihned po návratu do školy. Absence žáka omlouvá zákonný zástupce žáka. Při dlouhodobé absenci známé předem (např. rodinná rekreace) vyžaduje škola od zákonných zástupců předem písemné omluvení. Uvolnění na jednu vyučovací hodinu povoluje vyučující předmětu nebo třídní učitel, na 1 den povoluje třídní učitel, na delší dobu ředitel školy nebo jeho zástupce. Uvolňování žáka z vyučování před jeho ukončením je možné pouze na základě písemné omluvy zákonných zástupců, kterou žák předloží vyučujícímu hodiny nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na jednu hodinu) nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na více hodin). Při výskytu neomluvené absence je potřeba neodkladně informovat rodiče. Pokud se vyskytnou další neomluvené hodiny, je svolána výchovná komise. Jestliže dojde k opakovanému bezdůvodnému nebo řádně neomluvenému zanedbání školní docházky, oznámí škola v souladu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Opatření za neomluvenou absenci: DTU = 1 – 2 neomluvené hodiny DŘŠ = 3 – 9 neomluvených hodin Další: 2. st. z chování – 10 a více neomluvených hodin 3. st. z chování – 30 a více neomluvených hodin.

4.2 Druhy záškoláctví:

Pravé záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí
Záškoláctví s vědomím rodičů – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti

Záškoláctví s klamáním rodičů - existují žáci, kteří dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, po které nemohou jít do školy a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody, tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů

Útěky ze školy – někdy se tomuto typu říká interní záškoláctví, kdy žáci do školy přijdou, nechají si zapsat přítomnost a během vyučování na několik hodin odejdou, přičemž zůstávají v budově školy nebo ji na krátkou dobu opustí

Odmítání školy – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže, např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany, či výskytu školní fobie nebo deprese.

Zjistit příčiny záškoláctví.

4.3 Kdo řeší a s kým spolupracuje:

třídní učitel

ředitelka školy

Základní škola a mateřská škola Šumavské Hoštice

školní poradenské pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce)

PPP - Prachatice, tel.: 388 310 163

OSPOD – systém včasné intervence Vimperk, tel.: 388459024

Policie ČR - 158 - Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780

5 KRÁDEŽ

Krádež je formou protiprávního jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem ponechat si ji, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil nebo byl o tom informován.

5.1 Nošení cenných věcí do školy

v sobě skrývá rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola doporučuje žákům cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním, do školy nenosit. Platí zákaz volného odkládání těchto věcí, pokud k tomu žák není vyzván na výhradně určené místo (při výuce tělesné výchovy, pracovních činností...).

5.2 Pokud žáci budou svědky

takového protiprávního jednání, ohlásí krádež nebo odcizení pedagogickému pracovníkovi školy.

5.3 Pedagogický pracovník

o události pořídí záznam na základě výpovědi poškozeného (kdo, co, kdy, kde, jak, proč, čím ...). Ředitel školy nebo jeho zástupce věc předá orgánům činným v trestním řízení (obvodní oddělení Policie ČR) nebo poškozeného žáka poučí o tom, že má tuto možnost. Vyrozumí zákonného zástupce žáka.

5.4 Pokud je pachatel

znám, je nutné trvat na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se. Je potřeba se pečlivě zabývat příčinami. Zákonného zástupce zloděje vyrozumíme až poté, kdy bude přesně známa příčina, které dítě k takovému chování vedla.

5.5 O krádeži provést záznam,

ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím.....

5.6 Jedná-li se o škodu většího rozsahu,

vyrozumíme Policii ČR a oznámíme podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

5.7 Pokud jsou věci převzaty

do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

5.8 Opatření za krádež:

První krádež: DRŠ

Další krádež: 2. st. z chování

5.9 Kdo řeší a s kým spolupracuje:

třídní učitel

ředitelka školy

školní poradenské pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce)

PPP - Prachatice, tel.: 388 310 163

OSPOD – systém včasné intervence Vimperk, tel.: 388459024

SVP Strakonice: 383 324 717, 724 569 691, České Budějovice 386 355 888, 724 569 351

Policie ČR - 158 - Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780

6 VANDALISMUS

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku a ničením majetku ostatních žáků. Příklady: poškození školního nábytku, prokopnutí dveří, zničení vodovodních kohoutků, poškození hasicích přístrojů, zničení školních pomůcek, učebnic, poškození oblečení nebo pomůcek spolužáků atd.

6.1 Každý je odpovědný

za škody, které svým jednáním způsobil. Proto bude po něm škola požadovat náhradu.

6.2 U škod,

které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, je preferován tento způsob náhrady škody. Případně může škodu nahradit jeho zákonný zástupce. Náhrada škody není sankce, ale samozřejmost.

6.3 Pokud vznikne škoda

na školním majetku, je potřeba sepsat o celé záležitosti záznam (kdo, co, kdy, kde, jak, proč, čím ...). Pokud škola viníka zná, může po něm nebo jeho zákonném zástupci vymáhat náhradu škody.

6.4 Nedojde-li

mezi zákonným zástupcem nezletilého žáka a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

6.5 Opatření za vandalismus:

Kázeňská: NTU – drobné poškozování školního majetku DTU – pokud žák i nadále pokračuje ve svém chování nebo se dopustil závažnějšího přestupku DŘŠ – žák pokračuje v přestupcích nebo závažně porušil školní řád

6.6 Oznámení rodičům

- nepatrná nebo malá škoda, dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu,
- škoda je většího rozsahu nebo je škoda na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoba v průběhu exkurze, ...).

6.7 Při výskytu

vandalismu je potřeba objasnit důvody pro takové chování. Může jít o záměr nebo cíl, snahu na sebe upozornit, vyrovnat se spolužákům a spolužačkám, o následek šikany nebo její doprovodný jev apod.

6.8 Opakovaně s žáky komunikovat

o ochraně majetku a o zacházení s cizím majetkem

6.9 Kdo řeší a s kým spolupracuje:

vedení školy

třídní učitel

pedagogický pracovník

školní poradenské pracoviště (školní psycholog, metodik prevence, výchovný poradce)

V případě, že se práce s příčinou vymyká možnostem školy nebo pro ni škola nemá zákonné opodstatnění, hledáme na nás navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí a zprostředkujete kontakt mezi ní a žákem nebo žákyní, kteří se vandalismu dopustili

PPP - Prachatice, tel.: 388 310 163

OSPOD (opakované jednání, výchovná opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek),
systém včasné intervence Vimperk, tel.: 388459024

Policie ČR (v případě, kdy způsobená škoda je nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásí se také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.)

Policie ČR - 158 - Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780

7 PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY, SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

7.1 Včasná intervence

u rizikových jedinců (rychlé zhubnutí, zvracení s jakoukoli argumentací,...).

7.2 Pedagogický pracovník není terapeut.

Zprostředkuje zpětnou vazbu dítěti a rodině o některých jídelních zvyklostech dítěte. I když dítě nechodí do školní jídelny.

- Při zjištění problému citlivě pracujeme se žákem, snažíme se uklidnit situaci.
- Škola informuje zákonné zástupce a nabídne kontakt na příslušné odborné pracoviště.
- V případě zahájení léčby škola vychází vstříc žákovi uzpůsobením výukového programu.

Řešení:

- Práce se třídou.
- Zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem.

7.3 Platí i v případě sebepoškozování dítěte.

7.3.1 Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení

7.3.2 Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou

7.3.3 Předat dítě, žáka psychologovi pedagogicko-psychologické poradny.

7.3.4 Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance

7.3.5 Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy

7.3.6 Ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pocítuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).

7.3.7 Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškozování, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte

- Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana).
- V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namístě okamžitá, i nedobrovolná *hospitalizace na psychiatrii* – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

Jak postupujeme:

- Kontaktujeme dotyčného žáka a zjistíme rozsah sebepoškození. V případě vážného zranění voláme záchrannou službu, informujeme zákonného zástupce žáka.
- Zákonnému zástupci je doporučena odborná lékařská pomoc, nabídnut kontakt na dětského psychologa.

7.4 Kdo řeší a s kým spolupracuje:

třídní učitel

pedagogický pracovník

Základní škola a mateřská škola Šumavské Hoštice

vedení školy

pediatr

rodiče

školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce)

PPP - Prachatice, tel.: 388 310 163

8 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V OBLASTI PARTNERSKÝCH VZTAHŮ, SEXUALITY, DEVIACE

Rizikové chování v oblasti partnerských vztahů a sexuality, deviace. Základní strategií zůstává, že **je potřeba brát každé sdělení dítěte vážně.**

Učitel si může všimnout v chování dítěte čehokoliv, co mu přijde nápadné, zvláštní nebo dítě může pedagoga samo vyhledat. Pokud to v učiteli vyvolává určité a oprávněné obavy nebo si s tím neví rady, chybějí mu informace a podobně, určitě je namístě poradit se s odborníkem (třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní nebo klinický psycholog). Učitel má také vědět, jestli jde o osobu s patřičným vzděláním a profesními zkušenostmi z dané oblasti.

Učitel si může všimnout i tělesných změn u dítěte (např. při vývoji sekundárních pohlavních znaků) viditelných pouhým okem. Pokud by v této oblasti učitel shledal něco podezřelého nebo něco, co se mu zdá mimo normu (např. nápadně ženský tvar prsou u kluka, nadměrné ochlupení v obličejí nebo na ruce u holky, nápadně nezmutovaný nebo částečně zmutovaný hlas u dospívajícího chlapce, nápadné a časté drbání se nebo sahání si do oblasti rozkroku i přes oděv), měl by na to upozornit rodiče a nabídnout jim návštěvu odborníka (pediatr, sexuolog, u adolescentů pak ve spolupráci se samotným dítětem to může být i gynekolog, androlog či urolog).

Pedagog by si měl být vědom, že je potřeba brát vážně každé sdělení dítěte, a nepodceňovat je. Učitelé rovněž nepřísluší posuzovat pravdivost oznámení či tvrzení dítěte. To přísluší až soudu, resp. soudnímu znalci.

Pokud se vyučující dozví, že některý žák vykazuje prvky možné deviace, je povinen okamžitě informovat rodiče a doporučit návštěvu odborného pracoviště. Pokud se jedná o rizikové chování v oblasti vztahů, je nevhodné, aby děti provozovaly jakékoli projevy sexuálního chování. Děti do 15 let věku podléhají zákonu a jakákoli forma sexuálního chování je pro ně nepřijatelná (POZOR!!! za sexuální chování se považuje nejen samotný sex, ale též doteky (petting, necking...) a líbání jiné než obyčejná pusa (francouzské líbání)), děti nad 15 let mohou svým nevhodným chováním ohrožovat mravní výchovu dětí mladších, proto je dobré žákům vysvětlit, že toto chování na území školy nepatří.

Dospělý je povinen chránit a **prosazovat nejlepší zájem dítěte.**

Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit:

Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) tel.: 388459024
nebo na Policii ČR - 158 - Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780.

Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/>.

9 PODVOD

Zpravidla se jedná o podvody typu: falšování podpisu zák. zástupců, přepis známek v ŽK...Pokud se jedná o falšování podpisu na omluvence z důvodu nepřítomnosti žáka ve vyučování, je třeba tento přestupek klasifikovat jako záškoláctví (viz záškoláctví) a podvod, pokud se jedná o přepis známek, jedná se o podvod, jsou informováni zák. zástupci a dle závažnosti je přestupek hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád)

10 NOŠENÍ ZBRANÍ A PŘEDMĚTŮ OHROŽUJÍCÍCH ZDRAVÍ, ZAJIŠTĚNÍ PŘEDMĚTŮ

Je zakázáno nosit do školy a používat věci nebezpečné pro zdraví a život svůj a ostatních osob (obušky, hvězdice, tyče, struny, střelné zbraně, výbušniny, třaskaviny, petardy, zápalky a zapalovače, pornografický materiál, chemikálie...)

Doporučené postupy primární prevence:

- Zaveďte občas řeč na podobné předměty, kdo už viděl zbraň, kde, či rodiče mají zbraně doma a proč – zjistíte **zájem o problematiku, dostupnost a zmapujete terén**
- Na schůzkách s rodiči jasně deklarujte, že děti mívají podivné nápady a jestliže má někdo doma zbraně, bylo by moudré, kdyby dodržoval bezpečností předpisy
- Jestliže někdo něco podobného do školy přinesl, obvykle se s tím někomu pochlubí – je nutné **budovat síť „informátorů“**, kterou k vám tato zpráva svižně doputuje
- Kdykoliv se někde ve světě nějaká střelba ve škole odehraje, mluvte o tom s dětmi (hlavně o tom jenom nemluvte vy dětem!)
- Nošení zbraní do školy zakažte školním řádem a **často informujte žáky**, co se všechno stane, když je někdo bude u sebe mít.
- Všechny viditelné zbraně **okamžitě zabavujte** a vračejte až rodičům a po velkých obstrukcích, na základě zápisů, záznamů a všelijakých hlášení. Každý přestupek proti školnímu řádu z této kategorie oceňte výchovným opatřením.
- Jakmile si děti začnou vzájemně líčit včerejší film, ve kterém někdo nesmrtelný kolem sebe mával nožem, zaveďte na to hovor. Zvláště **malým dětem donekonečna opakujte, že zásah zbraní bolí** a může člověka i zabít.
- Jakékoliv zranění jednoho žáka jiným za použití zbraně nezamlčujte, ale okamžitě to řešte. Do řešení zapojte rodiče, poškozeného i útočníka a nebojte se volat policii. Útočník nesmí z vyšetřování vyjít jako hrdina!
- Na vyšším stupni základní školy **nikdy žádné dítě netlačte do kouta a neprovokujte zbytečným tlakem!** Obvykle zaútočí proto, že jste se dotkli jeho důstojnosti.

V případě zjištění vnesení nebezpečných pro zdraví a život svůj a ostatních osob žákem do objektu školy se postupuje na základě výše uvedených informací takto:

10.1 Informovat ředitelku školy

10.2 Zajistit nebezpečnou věc

10.3 Okamžitě informovat zákonné zástupce žáka a vyzvat ho ke školní návštěvě, kde mu bude nebezpečná věc předána

Útoky na učitele

Doporučený postup:

- nedohadovat se
- snížit hlas do klidnější polohy
- mluvit spisovně, jasně a snažit se hovor ukončit nějak neutrálně. „Nechme to být, možná jsem to přesně nepochopil.“ „Snad jsem tolik neřekl...“ „Dobře, máme toho asi dneska všichni dost...“ „Jestli jsem tě naštvál, tak promiň.“
- uklidnit dítě, žáka (nezáleží na tom, kdo je v právu)
- podpora zbytku třídy, chuť a odvaha doběhnout pro někoho dospělého
- nebrat hned všechno smrtelně vážně

- pomáhají dlouhé vážné pohledy, pohledy zraněné laně nebo zvolání: „Ale Pepo, už tě to zase bere?“ Humor zchladí překvapivě dost horkých chvil. **Rozhodně nepomáhá hádání se s útočníkem**

- za každou cenu musíte udržet třídu na své straně!

- když cítíte, že třída je na vážkách, budete je muset buď dojmout, anebo zastrašit
- jako poslední možnost - vždycky můžete z rozbouřené třídy odejít (zbabělost děti, žáci nikdy neodpustí a jako zbabělost to v každém případě vyzní)

Kopy, údery, hmaty, chvaty...

Doporučený postup:

- náhradní zaměstnání
- stále dokolečka to zakazujte, pranýřujte a potírejte – úspěch bude malý, ale snad alespoň někdo přestane....
- tak, jako to vadí vám, vadí to i mnohým dětem! Soustřeďte se proto na jejich ochranu, aby je „kopálisti“ neotravovali a neohrožovali.

Rvačky

Doporučený postup

- zasahovat rozumně až ve chvíli, kdy se účastníci trochu unaví
- když už je po bouři a aktéři na sebe jen něco pokřikují a nadávají si, moc se do toho neplést, hádky a pokřiky patří k věci.
- během vyšetřování být věcní. Bývají-li odpovědi na otázku PROČ ve smyslu: „Já mu řekl a on mi na to řekl...., Řekl o mojí mámě...., Von si začal....“ apod., a nezdá se, že by šlo o následky dlouhodobé systematické agrese, nechte to být. Omezte se na stručné vysvětlení, že problémy se dají řešit i jinak. O události proveďte zápis.
- soustřeďte se hlavně na případná zranění a jejich ošetření.
- Rvačkám žádnou prevencí nezabráňte.

Útoky na příslušníky marginálních skupin

Doporučený postup

- neustále prosazujte zásady rovnosti
- jakmile se objeví první verbální a zdánlivě nevinný útok (u nejmladších školáků) ihned reagujte a problém (nikoliv zdroj pohoršení, tedy útočníka) pečlivě rozeberte
- rozbory trpělivě opakujte při jakémkoliv podobném náznaku
- nezapojujte se do vyprávění vtípů o jakémkoliv marginální skupině a nic takového veřejně netrpte a nepodporujte takové stereotypy
- snažte se přiblížit ostatním kulturu jejich spolužáků třeba prostřednictvím projektů nebo týdnů zaměřených na danou problematiku. U mladších dětí a žáků se vám podaří zapojit i rodiče, což bude ze všeho nejučinnější
- při jakémkoliv použití názvu nějaké skupiny jako nadávky reagujte u malých dětí a žáků vysvětlováním a rozborem, u velkých jasným a hlasitým odmítnutím takových způsobů

Verbální agrese + hrubé a vulgární výrazy

Doporučený postup:

- opřít se o školní řád
- stanovit i obecná pravidla soužití, jako vyjádření morálních hodnot
- Mladší děti a žáky trpělivě opravujte a dávejte jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné

V případě zbraní je okamžitě informována PČR, následně zákonní zástupci. V případě opakování situace nebo při podezření na zanedbání rodičovské péče, pedagogický pracovník informuje OSSZ nebo OSPOD. Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád).

11 KRIZOVÝ PLÁN: RASISMUS, EXTRÉMISMUS, XENOFOBIE, EXTRÉMNÍ PROJEVY AGRESE

Za extremistické chování lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, které směřují proti základům demokratického ústavního státu. U žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje a formy podpory, které mají často pouze slabý ideologický základ.

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaných podle biologického rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupin hodnotí a případně je i poškozují.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Antisemitské jednání je takové, které poškozují objekt židovského charakteru kvůli tomu, že tomuto objektu určité negativní vlastnosti přisuzuje na základě subjektivního vnímání židovství.

Extremismus lze dělit na:

pravicový (odmítá rovnost lidí a na tomto základě potlačuje svobodu některých z nich),

levicový (absolutizuje rovnost lidí na úkor individuální svobody),

náboženský (nárokuje suverenitu náboženského vyznání na úkor excesivního porušení lidských práv a individuální svobody),

etnicko-regionální (nárok na suverenitu a separaci vlastního etnika nebo regionu vede k excesům potlačování svobody jiných),

environmentální – týká se životního prostředí - (zájmy subjektivně pojaté přírody a jejich části jsou nadřazeny demokratickým principům a prosazovány excesivně na úkor lidské svobody).

Rizikové typy chování žáků:

- verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců či návštěvníků školy kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení, nebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu (včetně střetů různých extremistických či etnicky/nábožensky vymezených part a skupin), - revizionistické zpochybňování oficiálních výkladů historie či pojetí soudobé demokracie ve prospěch extremistického výkladu, - agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupenců mezi vrstevníky (včetně možnosti vytváření extremistických part a skupin ve škole), - využití školních prostor, zařízení a přístrojů ve prospěch extremismu (např. využití školních počítačů a serverů k vytváření a umístění extremistických internetových stránek), - zanedbávání školních povinností kvůli

volnočasovým extremistickým aktivitám mimo školu (škála mimoškolních extremistických aktivit je široká).

Východiska problému:

Příklon k extremismu ovlivňují osobnostní dispozice, které jsou dotvářeny rodinným, školským a volnočasovým prostředím. Silný je především vliv blízkých vrstevníků a rodiny (často i výskyt dvougeneračních extremistických rodin - rodiče podporují své děti).

Důležité jsou i osobnostní zážitky (okrádání od romského gangu může posílit rasistické předsudky, útok od pravicových extremistů může přivést mladého člověka do militantní levicově extremistické scény).

Na politickou socializaci mladých extremistů má vliv i politická situace a její zprostředkování (zvláště mediální, ale i pedagogické).

Výskyt rasismu a extremismu ve škole je podmíněn i tradicemi, specifiky a problémy určitého regionu a podmínkami na konkrétní škole.

V extremistické mládežnické scéně lze odhadovat zhruba 75% chlapců a 25% dívek, rasistické a xenofobní postoje mohou vyjadřovat i osoby, které nepatří do extremistické scény, např. rasistické nadávky rovnoměrně užívají dívky i chlapci.

Prevence:

Všeobecná prevence formou zprostředkování demokratických hodnot a principů lidských práv a tolerance ve výuce a práci s žáky.

Konkrétní prevence formou výuky o extremismu a o negativě spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie, antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Specifická prevence formou debat s angažovanými osobami (např. diskuse s oběťmi extremistických útoků).

Možnost využití životních příběhů, uměleckých děl – literatury, filmů s následnou besedou.

Specifická forma prevence ve vztahu k extremistům působících na škole (vzájemná diskuse s jejich potenciálními terči násilí).

11.1 Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních či antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich vazby na extremistickou scénu mimo školu.

Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.

Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.

Nabídnout alternativní volnočasové aktivity.

Zaměřit výuku na tyto problémy.

Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými

postoji a názory.

Pozvat experty k diskusi s žáky.

Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.

V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky – Policii ČR - 158 - Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780

11.2 Nevhodné postupy

Moralizování a skandalizace bez obeznámenosti s problematikou mládeže a extremismu.

Okamžité vyhrožování tresty a zákonnými postihy v případě kontroverzních názorů v běžných diskusích.

Nezkoumání motivace lidí k určitému jednání, které se na první pohled může jevit extremistické, ale nemusí takové být.

Přejímání extremistických názorů do výuky a argumentace s cílem zalíbit se extremisticky orientované mládeži.

POZOR! Je důležité si uvědomit, že projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod je trestným činem (§404 TZ).

Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět

Výchovného poradce či metodika prevence a zákonné zástupce vyrozumět v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v extremistické skupině a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým, xenofobním, nebo antisemitským podtextem.

Policii (přes výchovného poradce, vedení školy) vyrozumět v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí.

11.3 Možnosti a limity pedagoga

Pedagog má možnost sebevzdělávání v této problematice, měl by mít i dostatečné argumentační schopnosti. Výraznou roli může sehrát jeho neformální autorita a charisma. Velmi obtížné je prosazování pedagogických protiextremistických postupů tehdy, pokud tyto názory podporují rodina, partneři, vlivní vrstevníci a vzory mladých lidí.

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, v aktuálním znění <http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokynministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

12 NETOLISMUS

Jako chorobná závislost na takzvaných virtuálních drogách, kam lze zařadit např. počítačové hry, mobilní telefon, televizi nebo internet. V každém případě je základem prevence kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Unavenost, nervozita, náhlé změny v chování, zhoršení prospěchu atd., to vše může učiteli napovědět, že žák prochází nějakou změnou, která nemusí být v pořádku. Zásadní je tedy být citlivý na podobné signály, dokázat nezaujatě pozorovat a hlavně signály nepřehlížet a nebagatelizovat. Potvrzení, že je rizikové chování mezi dětmi běžné, tedy že se stává normou, vede jen k rozvíjení a prohlubování problému.

V praxi se stává, že rodiče či zákonní zástupci žáka nepovažují nelátkové závislostní chování dítěte za závažné. V tom případě může pedagog mj. seznámit rodiče/zákonné zástupce seznámit s tímto materiálem. Měl by je rovněž informovat o rizicích, které se s netolismem pojí.

12. 1 Možnosti a limity pedagoga

Hlavními úkoly každého pedagoga je vzdělávat a vychovávat. Provádět úspěšné intervence týkající se problematiky netolismu nespadá do jeho kompetencí. V této oblasti musí být pedagog především dobrý a citlivý pozorovatel, který si všímá varovných a nežádoucích změn v chování svých žáků. Podobně jako u většiny typů rizikového chování si můžete všimnout:

- narušení vztahů
- zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení)
- unavenosti (hraje dlouho do noci)
- ztráty kamarádů (vymění je za ty virtuální)
- zvýšené agresivity (spojené především s nemožností být on-line)

Pedagogický pracovník by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací, které mu jeho rizikové chování přináší. Nutná je vždy spolupráce s kolegy, vedením školy a především rodiči/zákonnými zástupci žáka.

12.2 V jakém případě vyrozumět Policii ČR, OSPOD

Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje. Stejně tak není netolismus definován v rámci Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN10). Vyrozumění se tedy vztahuje spíše k obecným pravidlům zajištění bezpečí a zdravého vývoje žáka ve škole. V každém případě se dá důrazně doporučit kontaktovat rodiče/zákonné zástupce žáka.

13 PŘÍSLUŠNOST ŽÁKŮ K SUBKULTURÁM

13.1 Samotná příslušnost k subkultuře

ještě nic neznamená, nenes automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování. Negativní pohled na danou subkulturu může být výsledkem vlastních předsudků.

- nenechte se zmást vzhledem – to, že někdo vypadá pro dospělého nepříjemně, ještě nemusí znamenat, že se nepříjemně i chová
- snažte se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňujte jej, nekomentujte to, co lze z pohledu dospělého jedince považovat za nevhodné či směšné
- kritizujte chování, nikoliv subkulturu: případnou kritiku směřujte na daného jedince a jeho chování, nikoliv na jeho příslušnost k dané skupině, nebo snad na skupinu jako celek („to je těmi tvými kumpány a tou hudbou, kterou posloucháte“), vytváří to pocit křivdy a „házení do jednoho pytle“

13.2 Snažte se o dané subkultuře něco dovědět

– pomůže vám to v komunikaci s daným jedincem. Naprostá většina dospívajících je vnitřně nejistá, proto uvítá spíše přijetí než kritiku – na tu bude reagovat defenzivně.

13.3 Možná rizika dané subkultury berte jako možnost, ne jako jistotu.

- skutečnost, že v rámci dané subkultury existuje zvýšené riziko rizikového chování, ještě neznamená, že tak jednají všichni.

Specifická intervence je řízena povahou rizikového chování (viz doporučený postup při závislosti na návykových látkách, záškoláctví apod.).

13.4 Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících.

inklinace k nim se začíná výrazně projevovat od cca 13. roku života. Umožňuje dospívajícímu především odpoutat se od pasivního následování hodnot rodičů a autorit, vytváří předpoklad pro budoucí tvorbu vlastní identity a představuje první krok v rámci nacházení vlastní svébytnosti. Navíc pocit blízkosti s ostatními dává jedinci jistotu, že nebude sám. Negativním dopadem může být osvojení si některých forem rizikového chování, nejčastěji různé formy závislostního jednání (konzumace nejrůznějších drog či ulpívání na jednom typu činnosti).

13.5 Rozlišujeme 2 různé formy příslušnosti k subkulturám:

13.5.1 Zástupné ztotožnění – zpravidla dočasná příslušnost k dané skupině, naivní ztotožnění se s hodnotami

13.5.2 Právě ztotožnění – relativně stálá příslušnost, častá je aktivní angažovanost v realizaci společných akcí apod.

13.6 Nejčastěji se objevující subkultury

13.6.1 Anarchismus

Odmítá jakoukoliv formu státního zřízení či omezování života jednotlivce. Klíčovým pojmem zde je osobní svoboda. V České republice jsou v současnosti anarchistické směry sdruženy pod hlavičkou Československé anarchistické organizace. Jejich aktivita je zaměřena na pořádání demonstrací, pravidelně vydávají časopis A-kontra, který se věnuje šíření anarchismu a reflexi aktuálního dění ve společnosti. Rizika: Chování členů této subkultury může být namířeno proti autoritám, pravděpodobně bude patrný odpor vůči nařízením, pravidlům, školní disciplíně apod. Jednotlivci se mohou stavět na odpor vůči represivním postupům a budou velmi citliví na jakoukoliv formu byť jen domnělé nespravedlnosti ze strany autorit. Budou mít však pravděpodobně zájem se vzdělávat a

budou ochotni k diskusi na společenská témata.

13.6.2Emo

Subkultura vycházející z punku, vyznačující se výraznou vnější image, doprovázená deklarovanou i skutečně prožívanou emocionální citlivostí, bohatými vnitřními prožitky, přemýšlivostí a inklinací k různým formám umění. Součástí vnější image jsou výrazné účesy (černé, rovné vlasy, česané na „patku“), upnuté džínky a triko se spíše strohými nápisy, boty značky Converse, výrazné pásky a další doplňky. Členové subkultury se scházejí především na sociálních sítích a na koncertech spřízněných kapel. V minulosti bylo emo často spojováno s údajně častým sebepoškozováním, jako hudební a životní styl však toto chování přímo nepodporuje. Rizika: možná apatie vůči školním povinnostem, výrazná až provokující image, u labilních jedinců známky sebepoškozování.

13.6.3Gothic/Witch

Hudební a módní kultura vycházející z post-punku a metalu. Je spojena s velmi výrazným zevněškem, zejména pak výrazným líčením, využíváním výhradně černé barvy, stříbrných cvočků, ostnů a jiných kovových prvků včetně piercingu. Často je toto projevem vysoké citlivosti, přemýšlivosti a možné introverze daného jedince. Sama subkultura jakoukoliv formu projevovaného násilí nepodporuje. Běžní členové však zpravidla jeví spíše zájem o kulturu a umění, často čtou beletrii či básně (spíše vážně až tragicky laděné), zajímají se o temné stránky existence člověka (např. smrt, násilí nebo deprese), spíše však z „teoretického hlediska“. Rizika: horší navazování běžných sociálních kontaktů, časté předsudky okolí.

13.6.4Hip-hop

Jedná se především o hudbu a s ní spojený životní styl. Hodnotově je subkultura orientovaná proti jakýmkoliv formám rasismu, materialismu, sexismu a dalším formám diskriminace nebo domnělé redukce života a vztahů na zisk a bohatství. Hudba je specifická svou monotónní rytmikou. Text zpravidla nese poselství, sdělení a neslouží jen k prosté konzumaci. Členové subkultury nejeví zájem o „kariéru“ v běžném slova smyslu, odmítají usilovat o materiální blahobyt, orientují se na vztahy. Součástí hip-hopové kultury je také graffiti – umělecká forma vyjádření stojící mimo hlavní proud umění. Často se také s touto subkulturou pojí konzumace převážně tzv. „měkkých“ drog, především pak marihuany. Rizika: tvorba graffiti (přestupek), konzumace marihuany, dlouhodobá rezignace na školní povinnosti.

13.6.5Punk

Hnutí, hudební a životní styl formovaný jako protest vůči vládnímu establishmentu a kulturnímu mainstreamu. Zosobňuje protest vůči jakékoliv formě státní autority a vůči většinově sdílené hodnotě peněz a majetku. Součástí vnějších znaků hnutí punk jsou velmi výrazné účesy (tzv. „čira“), vysoké pevné boty, kožená nebo džínová bunda s cvočky a nášivkami. Členové hnutí často obsazují neobydlené budovy a na těchto místech zakládají lokální kulturní centra, tzv. squaty. Hnutí je politicky výrazně levicové, v některých svých podobách splývá s idejemi anarchismu, často se vymezuje vůči nejrůznějším formám diskriminace a podporuje emancipaci žen. Rizika: možná dlouhodobá rezignace na „běžné“ hodnoty, riziko záškoláctví, sníženého prospěchu, obtíže s autoritami – zejména nekázeň, drzost, nadměrná konzumace alkoholu, okrajově také marihuany, přestupky vůči veřejnému pořádku, zejména na politických akcích.

13.6.5Ska/reggae

Vychází s hudebního stylu původem z Jamajky vyznačujícím se rychlou rytmikou a pozitivní atmosférou písní. Subkultura je politicky orientována levicově, vystupuje proti fašismu, nacismu a jiným formám militarismu a diskriminace, přesto však neužívá politický aktivismus jako formu sebe prezentace. Subkultura je vnitřně velmi soudržná a kulturně činná. Z hlediska image je využívána především černá

a bílá barva. Časté je elegantní oblečení jako saka, kravaty, košile, často lze zaznamenat černobílý kostkovaný vzor. Rizika: konzumace především tzv. „měkkých“ drog, zejména marihuany, občas se vyskytují také syntetické drogy.

13.6.6RPGkomunity/síťovéPChry

Role-playing games jsou epické, dlouhodobé skupinové hry, odehrávající se ve fiktivním („fantasy“) světě. Specifikum těchto her je to, že se účastník věnuje rozvoji vlastní herní postavy, která je součástí světa, jenž má vlastní vývoj, důležité milníky a události, a zároveň je také (ve skutečném světě) součástí komunity spoluhráčů. RPG lze provozovat jako stolní hry, počítačové hry přes internet či lokální síť nebo v přírodě, kde jsou realizovány např. velké bitvy či různá shromáždění včetně kostýmů a nejrůznějších rekvizit. Společenství tedy může být virtuální i skutečné. Pro některé členy se skutečný svět pak může jevit jako nezajímavý nebo nepřátelský. Naprostá většina účastníků dokáže v praxi realizovat své životní cíle (v těchto případech má život ve fiktivním světě podobnou funkci a efekt jako např. sledování televizních seriálů většinou populací. Rizika: možné „vzdálení se“ od reality a postupná ztráta zájmu o školní a jiné povinnosti, snížené množství prožitků nejrůznější povahy z reálného světa, možná tvorba závislosti při zvýšené frekvenci hraní.

13.6.7Skinheads

Skinheads je možné rozdělit na 2 skupiny: a) původní „oi-skinheads“, kteří zastávají levicové názory a ostře se staví proti rasismu a nacionalismu (hudebně se orientují na ska, ska-punk), b) skupinu skinheads, kteří jsou orientováni pravicově, veřejně vystupují proti přistěhovalcům, homosexuálům, narkomanům a dalším menšinám vymykajícím se jejich představě zdravé součásti národa. Extrémně pravicové skupiny jsou zpravidla velmi dobře organizovány, vyznávají hierarchické řízení a realizují bohatou mezinárodní spolupráci. Mezi jejich ideologické cíle patří boj proti imigrantům, homosexuálům a jiným minoritám, včetně použití provokativních akcí. Členové této subkultury nosí pevné vysoké boty, koženou nebo džínovou bundu (např. tzv. „křovák“ či „bomber“), časté jsou nášivky, které dávají najevo příslušnost daného jedince k nějaké podskupině či ideologii. Tyto skupiny jsou výrazně orientovány na sdílené hodnoty a principy, vystupují proti multikulturalismu a přistěhovalectví, jsou také velmi uzavřené a vůči sociální majoritě nedůvěřiví. Rizika: vyšší riziko agresivního chování, možné podílení se na protizákonných aktivitách ve smyslu činností ukotvených v trestním zákoníku v paragrafu „Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka“, zločinu z nenávisti, popírání genocidy aj. Příslušnost k subkulturám není upravena žádným legislativním předpisem. S některými extremistickými skupinami se pojí specifické chování upravené trestním zákoníkem, konkrétně:

§ 196 trestního zákoníku Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci,

§ 198 trestního zákoníku Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení,

§ 198a trestního zákoníku Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod,

§ 236 trestního zákoníku Omezování svobody vyznání,

§ 260 trestního zákoníku Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka.

13.7 Základní principy primární prevence

Preventivní působení v oblasti subkultur je minimálně sporné. Můžeme mluvit o prevenci některých rizikových projevů chování, které jsou s určitými subkulturami úze a někdy typicky spjaty

13.7.1Nespecifická primární prevence – zaměřit se na vytváření bezpečného prostředí, podpora otevřenosti k názorům druhých, podpora koheze třídních kolektivů, nastavování organizačních a vztahových pravidel uvnitř skupiny

13.7.2 Specifická prevence – zaměřovat se na jednotlivé rizikové faktory, seznámení se se skutečnou historií a vývojem jednotlivých subkultur a informace o jevech, které mohou být pro jedince a jeho okolí rizikové.

13.8 Doporučené postupy

13.8.1 Samotná příslušnost k subkultuře ještě nic neznamena, nenes automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování

a) Nenechte se zmást vzhledem!

b) Snažte se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňujte jej, nekomentujte to, co lze z pohledu dospělého jedince považovat za nevhodné či směšné.

c) Kritizujte chování, nikoliv subkulturu: případnou kritiku směřujte na daného jedince a jeho chování

13.8.2 Snažte se o dané subkultuře něco dozvědět.

13.8.3 Možná rizika dané subkultury berte jako možnost, ne jako jistotu. Cílem řešení by mělo být oddělit příslušnost k subkultuře a projevy rizikového chování. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Pokud má takovéto podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

Doporučená literatura: Smolík, J. Subkultury mládeže, uvedení do problematiky. Grada, Praha 2010.

14 PŘÍSLUŠNOST ŽÁKŮ K NOVÝM NÁBOŽENSKÝM Hnutí – SEKTY

Pojem „sekta“ – pod tímto pojmem rozumíme v kontextu primární prevence rizikového chování určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí.

14.1 Pro sekty jsou charakteristické rysy

- izolovanost, relativní uzavřenost,
- posilování pocitu výlučnosti,
- udržování nonkonformního opozičního postavení,
- touha po zbudování ideálního společenství,
- zdůrazňování etických rozměrů náboženského života,
- autoritativní systém řízení,
- existence jednotného a vysvětlujícího univerzálního klíče,
- eklekticismus (myšlení, kdy se jedinec nedrží hotových systémů, vzorů, ale vybírá si z nich jen ty prvky, které se mu zdají být nejlepší).

14.2 Náboženské skupiny, které působí v České republice

14.2.1 Společenství svědků Jehovových (jehovisté)

Hlavním bodem učení je očekávání nadcházejícího konce světa. V České republice se k jehovistům hlásí 13 000 osob. Možné problémy: Jehovisté neslaví obecně sdílené církevní ani státní svátky, odmítají i oslavu narozenin. To přináší problémy zejména dětem, které tak nemohou s vrstevníky sdílet například Vánoce nebo narozeninové oslavy, což je ve výsledku značně vyděluje z kolektivu. Dalším rizikem je zranění vyžadující krevní transfuzi. Ačkoliv Ústavní soud v roce 2004 rozhodl, že může dokonce dojít i k omezení rodičovských práv, přesto jde stále o problém, přičemž řada jehovistů raději děti nepouští na školní výlety, čímž jsou děti dále izolovány.

14.2.2 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dní (mormoni)

Učení vychází z protestantských tradic, přičemž důležitou roli hraje mormonská nauka o historii ztracených izraelských kmenů v Americe, o Ježíšově založení církve v Americe nebo o poslušnosti „žijícímu prorokovi“ – prezidentovi církve. Jsou zde dva problémové body: rasismus (církev odmítala přijímat černochoy, protože být černochem bylo podle jejich názoru Božím trestem) a nábožensky motivované násilí.

14.2.3 Společenství Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanství (Církev sjednocení; moonisté)

Hnutí vycházející z učení kontroverzního Reverenda Moona, který se prezentoval jako vyvolený, který má dokončit Ježíšem započaté dílo a nastolit Boží království na Zemi.

14.2.4 Scientologická církev (scientologie)

Scientologové věří, že člověk může studiem získat vlastní nesmrtelnost tím, že přetne koloběh zrození a smrti, do nějž jsme vstoupili v minulosti.

14.2.5 Satanismus

Jedná se o organizačně i myšlenkově zcela nejednotný proud různých směrů a hnutí, které spojuje především uctívání „padlého anděla“ Satana, jenž je chápán jako faktický protiklad a odpůrce Boha. Satanismus, respektive jeho uctívání temnoty a smrti inspirovalo také řadu dalších směrů, včetně například nyní oblíbeného fenoménu „Gothic“ – tedy uctívání

„temného umění s nádechem smrti“. Možné problémy: Především komerční zneužívání touhy mladistvých po něčem zakázaném a tajemném. Dochází tak ke zneužívání návykových látek (především marihuany), alkoholu, k rizikovému sexuálnímu chování, ale může hrozit také sebevražedné jednání u těch dospívajících, kteří se příliš ztotožní s literárními postavami a touží po smrti a osudu upíra.

14.3 Doporučené postupy:

U každého podezření na výskyt osob ovlivněných novými náboženskými směry ve škole by měly být informovány tyto osoby:

- ředitel školy
- rodiče / zákonný zástupce ovlivněného žáka
- třídní učitel

V odůvodněných případech je dále možné kontaktovat školního psychologa, metodika prevence, výchovného poradce, OSPOD tel.: 388459024 či Policii České republiky 158, Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780

Škola by v oblasti nových náboženských směrů měla

- 14.3.1 seznámit žáky s riziky a praktikami těchto skupin
- 14.3.2 umět zmapovat existenci a základní charakteristiku konkrétních sekt v ČR
- 14.3.3 naučit žáky rozlišovat mezi sektou a tradičním náboženstvím a možnostmi pojetí
- 14.3.4 vymezit pojem sekta, jeho významové roviny
- 14.3.5 seznámit žáky s možnými riziky vstupu do sekty a s procesem závislosti na sektě (manipulace, pronásledování, pocity viny a méněcennosti, zmocňování se majetku členů apod.)
- 14.3.6 zabývat se základními předpoklady inklinace lidí k těmto skupinám
- 14.3.7 umět diskutovat se žáky o dané tematice a snažit se odpovědět na případné dotazy

14.4 Základní pravidla primární prevence

- Vždy naslouchat svým žákům, mít přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace.
- Nikdy striktně nekázat a neodsuzovat.
- Vyhybat se tabuizaci některých témat – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak.
- Poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů.
- Nikdy nezesměšňovat a nedegradovat (nejen mediální) „idoly“.
- V případě podezření na konkrétní problém v okolí se snažit získat co nejvíce informací.
- V případě rozhodnutí jednat, snažit se konzultovat s odborníky.

Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství. Pedagog si musí stanovit své cíle, kterých může ve své pomoci dosáhnout (zejména předávat informace o rizicích sekt, nerozbit s dítětem vzájemný vztah apod.).

Užívání náboženských symbolů ve školách V českých právních předpisech není žádným způsobem omezeno nošení náboženských symbolů ve veřejném prostoru, tedy ani ve škole. Žák/yně tedy může ve školním prostředí nosit / užívat náboženské symboly, avšak jen tehdy, pokud nezvyšují riziko zdraví žáka či ostatních, či neznemožňují výkon určité činnosti. Nedoporučuje se tak např. nošení řetízků při hodinách tělesné výchovy aj. Nošení muslimských šátků by nemělo především ohrožovat bezpečnost nositelek atd.

15 VÝBUCH SKUPINOVÉHO NÁSILÍ – „LYNČ“

Metodické východisko pro účinnou pomoc:

překonání šoku pedagoga

záchrana oběti

organizační opatření

rozhovor s informátory a oběťmi

nalezení vhodných svědků

rozhovor s agresory, příp. konfrontace mezi nimi

zastihnout agresory nepřipravené

provedení individuálních rozhovorů se všemi přítomnými žáky – zabránit domlouvání

okamžitý zásah ve spolupráci s kolegy

15.1 První kroky pomoci

- zvládnutí vlastního šoku (emoce a jednání)
- zastavit skupinové násilí
- poskytnout oběti nejnnutnější pomoc a oporu
- přivolat pomoc

15.2 Organizace podmínek pro vyšetřování

- 15.2.1 zalarmovat další pedagogy a dohodnout se na spolupráci při vyšetřování (nenechat žáky bez dozoru)
- 15.2.2 zabránit domluvě na lživé výpovědi
- 15.2.3 zajistit pomoc a podporu oběti - vyhledat lékařskou pomoc, informovat rodiče
- 15.2.4 ohlásit celou věc policii

15.3 Vyšetřování

- 15.3.1 co se stalo, co tomu předcházelo
- 15.3.2 co kdo dělal a jak
- 15.3.3 co dělali ostatní
- 15.3.4 co jsi dělal/a ty
- 15.3.5 komu se co stalo

15.4 Zásady

- 15.4.1 nekonfrontovat oběť s agresorem
- 15.4.2 zabránit domluvě agresorů
- 15.4.3 zabránit křivé výpovědi
- 15.4.4 využít momentu překvapení – rychlost, důslednost, jednotnost

15.4.5 nechat rozhovory s agresory nakonec

15.4.6 dokončit vyšetřování tentýž den

16 SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN

Domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými, žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Oběť je udržována v permanentním strachu a nejistotě, čímž trýznitel narušuje její psychickou stabilitu. Domácí násilí je nejrozšířenější násilí na světě. Značná část veřejnosti ale považuje domácí násilí za privátní záležitost, proto je veřejností často tolerováno a podceňováno. Spolu s ženami jsou děti nejčastější skupinou, která se stává oběťmi násilí v rámci rodiny. V souvislosti s týranými dětmi se hovoří o syndromu CAN neboli syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. V rodinách se domácí násilí často odehrává za přítomnosti dětí. Přítomnost dětí v případech domácího násilí je vysoce ohrožující a narušuje jejich zdravý vývoj. Děti se často stávají nedobrovolnými svědky domácího násilí. V dospělosti pak tento model chování přebírají jako samozřejmý a praktikují jej ve vztazích se svými životními partnery, často se stejně násilně chovají ke svým dětem. Podobný násilnický způsob chování přenášejí i do vztahů se svými vrstevníky. Děti, které jsou svědky domácího násilí, zpravidla trpí stejnými problémy a poruchami, jakými trpí sama oběť. Prožívají emocionální traumata, strach a mnohdy mají pocit viny, cítí se být příčinou hádek mezi rodiči.

16.1 Tři základní varianty podle způsobu ubližování:

16.1.1 Zanedbávání dítěte – nedostatečné uspokojování základních potřeb, ale i nedostatek podnětů – tedy zanedbanost citová, zanedbávání zdravotní i výchovné péče

16.1.2 Fyzické nebo psychické týrání – násilí vůči dítěti je v tomto případě projevem neschopnosti zvládnout problémy v rodině a vybíjením si vzteku na nejslabším článku rodiny, kromě bití, pohmožděnin, zlomenin, jsou děti vystaveny nadávkám, ponižování nebo i strašení, šikaně

16.1.3 Sexuální násilí – jedná se o využívání dítěte pro sexuální uspokojení dospělého.

16.2 Projevy ohroženého dítěte

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám - nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“
- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova

16.3 Klíčové charakteristiky týrání

- je opakované
- je neveřejné
- eskaluje
- role oběti a agresora jsou jasně rozdělené, nezaměňují se
- zneužívání moci a kontroly ze strany agresora, která v oběti vzbuzuje strach
- pachatel bývá násilný většinou jen ke své oběti
- pachatel považuje svoje chování za ospravedlnitelné
- k domácímu násilí dochází v cyklech
- chování oběti je zaměřeno na zajištění přežití

Ve všech formách domácího násilí může dítě figurovat jako oběť i jako svědek. Děti jsou za svědky domácího násilí považovány, pokud vidí či slyší násilné projevy, vidí důsledky násilí. Přítomnost dítěte u domácího násilí považuje WHO za psychické týrání dítěte.

16.4 Bezpečnostní plán

- při podezření nebo výskytu na syndrom CAN, musí být vždy informována ředitelka školy, metodik primární prevence, výchovný poradce
- žák - oběť může o své situaci říci tomu, ke komu má důvěru, v případě školy to může být kterýkoliv zaměstnanec školy, který tyto informace předá školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci školy nebo členu ředitelce školy
- při řešení spolupracuje metodik prevence s výchovnou poradkyní a třídním učitelem
- budou-li shledány okolnosti nasvědčující tomu, že se jedná o domácí násilí, škola neprodleně podnikne kroky, aby zabránila v pokračování domácího násilí tím, že neprodleně informuje Policii ČR a příslušný OSPOD
- podle konkrétní situace žák – oběť dostane poučení, jak postupovat dále, poučení zajišťuje školní metodik prevence, výchovný poradce školy nebo člen vedení školy (např. informace o tom, komu volat v případě přímého ohrožení, předat potřebná telefonní čísla, informace, kam se uchýlit v případě potřeby rychlého úniku apod.), neučiní-li tak Policie ČR, je třeba postupovat v souladu s pokyny orgánů činných v trestním řízení a těmito pokyny se řídit: Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní. Když se dítě pedagogovi svěří, je dobré klást dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby dítě svými slovy popsalo, co se stalo:

- Řekni mi, co se stalo...
- Co se stalo potom?
- Kde jsi přešel/a k této modřině?

Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují. Pokud se na pedagoga obrátí rodič – oběť domácího násilí, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují (intervenční centra, azylová centra, dětská krizová centra).

Třídní učitelé při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí apod., upozorní zákonné zástupce a informují o dané skutečnosti vedení školy, výchovného poradce a metodika prevence. Stejně postupují při obdržení této informace od jiných pedagogů, zaměstnanců školy či žáků. Pokud nedojde následně k pozitivní změně, hlásí danou situaci ředitel školy na odbor péče o dítě a na policii.

16.5 Povinnosti a omezení školy:

Škola nemůže být tím, kdo primárně zasahuje do řešení situace v rodině. Není úlohou pedagoga usuzovat na domácí násilí na základě svých pocitů, vyvozovat je z chování a projevů dítěte. Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěří či pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti. Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPOD.

16.6 Základní pravidla primární prevence

Primární nespécifická prevence spočívá v posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj. V rámci prevence by se škola měla zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem. Děti by měly mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení.

Primární prevence specifická spočívá zejména v seznámení dětí, žáků s jejich právy a povinnostmi, a to adekvátně jejich věku.

Děti, žáci by měli být seznámeni zejména s tím, že:

- domácí násilí má různé formy
- násilné chování v rodině není omluvitelné
- za násilí může ten, kde jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat
- každý má právo rozhodovat o sobě samém
- na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, ten, komu dítě důvěřuje)
- jak říci NE
- jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy • proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“
- jak zvládat vztek

Působení na děti, které se s domácím násilím setkaly, ať již ve formě obětí či svědků náleží odborníkům, nikoliv škole.

16.7 Důležitá telefonní čísla a adresy:

Policie ČR: 158, Vimperk, 1. máje 73/7 tel.: 974 236 780

OSPOD Orgán sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) Vimperk tel.: 388459024

Linka Ztracené dítě 116 000 (non stop krizová pomoc zdarma pro rodiny s dětmi a jejich blízké)

Základní škola a mateřská škola Šumavské Hoštice

Krizové a kontaktní centrum Prachatice 722 928 192; Strakonice 383 322 357, 728 469 494;

Linka důvěry Strakonice (Dyscentrum Strakonice): 772 050 013

Pedagogicko - psychologická poradna PPP - Prachatice, tel.: 388 310 163

Středisko výchovné péče Strakonice: 383 324 717; České Budějovice 386 355 888, 724 569 351

Dětské krizové centrum: tel. 241 484 149

Linka bezpečí: 800 155 555

Linka vzkaz domů: 800 111 113

Rodičovská linka: 840 111 234

Linka důvěry ČB: 387 313 030

Internetová linka bezpečí: ilb@linkabezpeci.cz

Internetová poradna: problem@дитеkrize.cz

Linka důvěry RIAPS: 222 580 697 linka@mcssp.cz

Adresář linek důvěry v celé ČR: www.capld.cz

Centrum krizové pomoci THEIA, České Budějovice, 775 202 421, pomoc@theia.cz

17 ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ ŽÁKA - ADIKTOLOGIE

Závislostí je cokoliv, co je závislostním vztahem. Adiktologie se zabývá závislostmi na: alkoholu, drogách, ale i hracích automatech či závislostními partnerskými vztahy. Spojuje lidi s různorodou primární odborností a její základní otázkou je jak lze odhalit, porozumět a vysvětlit příčiny a následky vzniku a rozvoje návykového chování, které může ústít až do závislosti.

17.1 "Syndrom závislosti: Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší pravděpodobnost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje. Definitivní diagnóza závislosti by se obvykle měla stanovit pouze tehdy, jestliže během jednoho roku došlo ke třem nebo více z následujících jevů:

- silná touha nebo pocit puzení užívat látku
- potíže v sebeovládání
- tělesný odvykací stav
- průkaz tolerance k účinku látky
- postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů
- pokračování užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků

17.2 Jednotlivé druhy závislostí

- Závislost na alkoholu
- Závislost na opioidech (např. heroin)
- Závislost na kanabinoidech
- Závislost na sedativech nebo hypnoticích
- Závislost na kokainu
- Závislost na jiných stimulancích včetně kofeinu a pervitinu
- Závislost na halucinogenech (např. MDMA (extáze))
- Závislost na tabáku
- Závislost na organických rozpouštědlech

- Závislost na několika látkách nebo jiných psychoaktivních látkách

17.3 Avšak nelze vyloučit i závislost na práci, internetu patologické hráčství, či PPP ze závislostí úplně. Stále mají některé společné rysy. Pro úplnost tedy doplníme:

- Poruchy příjmu potravy
- Nadměrné sexuální nutkání
- Závislá porucha osobnosti
- Patologické hráčství – gambling, extrémní hraní PC her
- Pyromanie
- Kleptomanie
- .....

17.4 Doporučené postupy:

Pokud škola vyzoruje závislostní chování u žáků, nahlásí tuto skutečnost orgánu sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD), popř. kontaktuje místní oddělení Policie ČR.

18 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ, RIZIKOVÉ SPORTY

Rizikové chování v dopravě je takové jednání, které vede v rámci dopravního kontextu k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím. Rizikové chování v dopravě je:

- chování v rozporu s oficiálními a neoficiálními pravidly,
- agresivní chování,
- neočekávané (nebo nezvyklé) chování.

Rizikové chování v dopravě dělíme podle zaměření cílové skupiny, věku, typu rizikového chování.

18.1 Motorizovaní a nemotorizovaní účastníci dopravy

- a) chodec,
- b) cyklista,
- c) cyklista v městském prostředí,
- d) cestující hromadnou dopravou,
- e) spolujezdec v motorizovaném vozidle,
- f) řidič mopedu nebo motocyklu s objemem do 50 cm³.

18.2 Podle věku

Z pohledu prevence ve školách je nejvýznamnější dopravní výchova, která začíná na prvním stupni základních škol (navazuje na předškolní dopravní výchovu) a trvá až do prvního ročníku středních škol.

1. stupeň základní školy – chodec, cyklista a cestující hromadnou dopravou,
  2. stupeň základní školy – cyklista v městském provozu,
- střední škola – cyklista v městském provozu, řidič mopedu a motocyklu do 50 cm³, spolujezdec.

18.3 Typ rizikového chování

- 18.3.1 rizikové chování způsobené vlivem návykových látek (alkohol a jiné drogy),
- 18.3.2 rizikové chování způsobené neznalostí dopravních předpisů,
- 18.3.3 rizikové chování způsobené osobnostními faktory (agresivní jednání, vyhledávání vzrušujících zážitků, depresivita, přeceňování vlastních schopností).

18.4 Prevence

V dopravě se v rámci preventivních aktivit zaměříme na cílovou skupinu řidičů a dalších účastníků dopravního systému, kteří

- 18.4.1 se nechovají rizikově (primární prevence) a u nichž se snažíme vzniku rizikového chování zabránit, nebo ho alespoň co nejvíc oddálit,

18.4.2 na skupinu řidičů a dalších účastníků dopravního systému, kteří se chovají rizikově a jejichž chování se snažíme změnit, resp. mu zamezit (sekundární prevence),

18.4.3 na skupinu řidičů a dalších účastníků dopravního systému, kteří se chovali rizikově (a už se nechovají) a jejichž současné chování se snažíme podpořit, anebo na skupinu řidičů a dalších účastníků dopravního systému, kteří se chovají rizikově, svoje chování nehodlají změnit a jejichž chování se snažíme modifikovat tak, aby směřovalo k snižování následných rizik (terciální prevence).

18.5 Opatření, prevence

18.5.1 dopravní výchova na školách, výcvik a výchova v autoškolách aj.,

18.5.2 informačně-edukativní kampaně, mediální kampaně,

18.5.3 rehabilitační programy pro řidiče.

18.5.4 v rámci preventivních aktivit v dopravě předcházíme:

- nehodám (selhání dopravního systému),
- úrazům,
- ztrátám na životech,
- psychickým traumatům,
- materiálním škodám,
- negativním ekonomickým dopadům (např. jako důsledku dopravního kolapsu),
- ničení životního prostředí.

Rizikové faktory	Doména	Protektivní faktory
Nedostatek kladných vzorů v rodině	rodina	Posílení monitoringu rodiny, osvěta rodičů
Nedostatečné vzdělání (dopravní výchova) a praktické dovednosti (např. nácvik na dopravním hřišti)	škola	Akademické kompetence, školní iniciativa (zapojení do vzdělávacích akcí), systematická výchova od školky až po získání řidičského oprávnění
Osobnostní faktory – připravenost k agresivnímu jednání, vyhledávání vzrušení, úzkostnost, depresivita, nízká sebekontrola, nedostatečná anticipace rizika, problematický vztah k autoritě	osobnost	Screening (např. Preventure, Unplugged), s lektivní primární prevence

Nevhodná úprava komunikací a prostředí pro nácvik vhodného dopravního chování (cesta do školy, přechody, dopravní hřiště)	komunita	Spolupráce s komunitou, poskytování odborných (pedagogických) informací/ požadavků dopravním úřadům/ policii

18.5.5 Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji (s kým je možno spolupracovat, na koho se obrátit a kdy, odkazy na kvalitní web info i zahraniční apod.)

Zastřešující organizací pro bezpečnost silničního provozu je BESIP, působící při Ministerstvu dopravy ČR. Na komunální úrovni se jedná o tyto partnery:

- a) městská policie (zejména v oblasti dozoru a asistence v dopravním provozu v místech s vysokým výskytem dětí – např. projekt Bezpečná cesta do školy),
- b) dopravní policie (zejména v oblasti vzdělávání a nácviku praktických dovedností),
- c) BESIP – metodologická podpora a informace,
- d) Centrum dopravního výzkumu – odborné informace a publikace v oblasti dopravní výchovy,
- e) Centrum adiktologie PK VFN a 1. LF UK Praha – školení a poskytnutí metodik pro selektivní primární prevenci (Preventure, Unplugged).

Webové stránky:

- a) www.ibesip.cz,
- b) www.cdv.cz,
- c) www.adiktologie.cz,
- d) www.uamk-cr.cz.

18.6 Legislativní rámec

a) Národní strategie bezpečnosti silničního provozu <http://www.ibesip.cz/Narodni-strategie-BESIP>

b) Zákon o provozu na pozemních komunikacích a předpisy prováděcí a související s komentářem

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/silnicni-provoz/>

c) Implementace dopravní výchovy do školního vzdělávacího programu

<http://www.dopravnialarm.cz/media/file/ss-implementace-dopravni-vychovy-do-vzdelavaciho-kurikula-strednich-skol.pdf>

18.7 Typ prevence

Specifická prevence × nespecifická prevence (všeobecná, indikovaná, selektivní), (kdy, pro koho, za jakých okolností). Nespec. prevence může u urč. RCH mít význam, zvláště v dětství.

18.7.1 Nespecifická prevence

Obecně můžeme říct, že v oblasti RCH v dopravním kontextu má nespecifická prevence poměrně zásadní význam. Jedná se zejména o volnočasové aktivity, které nenásilnou formou přispívají k formování vhodných dopravních postojů a návyků. Příkladem může být hra na autobus (děti jezdí po hřišti na kole, mají zastávky atd. a pohybují se, jako by byly autobus). Vhodným prostředím může být prostředí školní družiny. Smyslem je obecně podpořit vhodné návyky a postoje.

18.7.2 Specifická prevence

18.7.2.1 všeobecná – jedná se o dopravní výchovu (jak teoretická část, tak praktický nácvik). Zařazení dopravní výchovy od 1. ročníku ZŠ, a to minimálně v rozsahu 2× půl den za 1 školní pololetí. Nedílnou součástí by měl být nácvik praktických dovedností. Viz ŠVP.

18.7.2.2 indikovaná a selektivní – jedná se zejména o oblast rizikových faktorů majících původ v osobnosti dítěte. Vhodné je použít některý ze screeningových nástrojů (např. Preventure, Unplugged) pro indikaci a další práci s rizikovou skupinou. Dalším způsobem pro indikaci cílové skupiny může být pozorování nebo orientační test v rámci dopravní výchovy. V rámci indikované nebo selektivní primární prevence se zaměříme na individuální práci dle rizikových faktorů osobnosti dítěte.

18.8 Doporučené postupy pedagoga

18.8.1 Vhodné postupy:

I) Dopravní výchova

- a) dopravní besedy v prostředí školní třídy – může vést dopravní policista, dopravní psycholog, vyškolený pedagog,
- b) použití multimediálních pomůcek – ilustrace prostřednictvím audiozáznamu, PC her, přehrávání scének, různých ilustrovaných materiálů (např. pro výuku dopravního značení – více informací v odkazech na literaturu),
- c) praktický nácvik na dopravním hřišti,
- d) exkurze (pracoviště dopravní policie, dopravní podnik aj.).

II) Práce s rodinou

Formou poskytování informací na rodičovských schůzkách, případně individuální konzultace s rodiči. Za vhodné považujeme poskytnutí informačního materiálu rodičům (více viz odkazy na literaturu) podle způsobu dopravy jejich dítěte do školy.

III) Práce s osobností dítěte

Za vhodné považujeme indikaci prostřednictvím pozorování při dopravní výuce (případně na dopravním hřišti), nebo dle rizikových faktorů (uvedených výše) zjištěných při screeningu rizikového chování obecně. Ve výjimečných případech může jít také o informace od policie (přestupky nebo trestné činy).

18.8.2 Za nevhodné postupy pro děti na ZŠ považujeme multimediální masové akce založené na prezentaci negativních dopadů (formou zastrašování) rizikového chování v dopravě (např. akce The Action).

18.9 Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět – škála rizik ve vztahu k typům prevence, (rodiče, PPP, OSPOD). Vymezení, kdy už nejde o prevenci, ale represivní opatření – přestupek, trestný čin (informace – Policie ČR/OSPOD).

V oblasti RCH v kontextu dopravy téměř výlučně komunikujeme s rodiči dítěte a domlouváme případné akce orientované na zvýšení kompetencí dítěte v dopravním systému (ideálně dle informací od rodičů, v jakých dopravních situacích se jejich dítě pohybuje). Výjimečně kontaktujeme policii, a to zejména v případě, kdy jsme svědky aktivit dětí, které mohou vést k dopravním nehodám.

18.10 Možnosti a limity pedagoga

Pedagog, pokud má podezření, popř. zkušenost s výrazně rizikovým chováním žáka, má možnost konzultovat nápadnosti v chování žáka s výchovným poradcem ve škole, popř. obrátit se na příslušnou pedagogicko - psychologickou poradnu s žádostí o konzultaci, popř. využít možnost supervize.

Rizikové sporty - extrémní sporty - v původním významu sport, jehož provozování je spojené s vyšším rizikem a doprovázené je domnělým zvýšením hladiny adrenalinu v krvi (ve skutečnosti jde o endorfin, dopamin a serotonin).

18.11 Záměrné vystavování zdravotnímu riziku nebo přímému ohrožení života v rámci sportovních aktivit. V přímém ohrožení není v těchto případech jen vlastní zdraví, ale také zdraví a život druhých, popřípadě jejich majetek. Řadíme sem např. tajné závody aut přímo za plného provozu, jde např. o aktivity jednoznačně a vědomě překračující fyzické síly a možnosti aktéra či aktérů (např. nekvalitně připravené raftové sjezdy divokých řek bez potřebného vybavení a zkušeností), vystavování se nepřiměřenému riziku při sportu (např. snowboarding v lavinových polích či vysoce nebezpečných zónách nebo extrémní sjezdy horských kol v nebezpečném terénu bez ochranných pomůcek atd.). Riziko přitom v duchu předchozího textu nechápeme jen jako záměrné vystavování sebe sama nepřiměřenému riziku, ale současně také jako ohrožování dalších osob a poškozování svého i cizího majetku a vybavení.

18.12 Doporučené postupy:

U podezření na výskyt žáků provozujících rizikové sporty by měly být informovány tyto osoby:

Základní škola a mateřská škola Šumavské Hoštice

• ředitel školy • rodiče / zákonný zástupce žáka • třídní učitel • metodik prevence • výchovný poradce

V odůvodněných případech je dále možné kontaktovat OSPOD či Policii České republiky.

19 HOMOFOBIE

19.1 Vymezení

Zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. Homofobní postoje často vedou k šikaně namířené vůči lidem, u nichž je známa nebo se předpokládá menšinová sexuální orientace.

19.2 Specifická prevence, když je zřejmé, že ve skupině jsou žáci, jejichž sexuální orientace je minoritní či je považována diskutabilní, nebo že se v kolektivu vyskytují jedinci, kteří rádi prezentují svoje postoje nepřátelské lidem s menšinovou sexuální orientací. V takových případech je třeba situaci sledovat a v případě potřeby se spojit s příslušnými odborníky.

19.3 Nespecifická prevence, která spočívá v aktivitách zaměřených na informování o sexuálních menšinách, výchově k toleranci a v monitorování klimatu třídy z hlediska vztahů v kolektivu a jejich potenciálních rizik.

19.4 Doporučené postupy:

- citlivý přístup k žákům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná či diskutabilní
- tuto odlišnost veřejně nekomentovat, zvláště pak negativním způsobem, a to i tehdy je-li onen konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagančním dojmem
- reagovat na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků
- připomenout, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejná práva, ale mnohé osobnosti z řad sexuálních menšin významně přispěli k duchovnímu vývoji lidstva
- sledovat vztahy v třídním kolektivu a podporovat integraci těch, kteří jsou v něm znevýhodněni

Vývoj homofobní šikany v mnoha směrech odpovídá vývoj jiných typů šikany. Platí, že včasné zaznamenání a řešení problémů ve vztazích ve třídě může zabránit vzniku mnohem vážnějších a obtížně řešitelných problémů spojených s již rozvinutou šikanou. V žádném případě není vhodné snažit se před třídním kolektivem analyzovat sexuální orientaci nebo genderovou identitu některého z žáků. Taková situace může být pro dotyčnou osobu vysoce stresující a eventuální nepřátelské projevy vůči ní se tím mohou spíše podpořit, byť je záměr vyučujícího odlišný. Má-li pedagog důvody domnívat se, že některý ze žáků má problémy přímo se svou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive s homofobní šikanou, je jistě možné se žákem promluvit, avšak eventuální řešení intrapsychických problémů či problémů ve vztazích s rodinou je vhodné přenechat spíše na odbornících. V žádném případě není dobré snažit se konzultovat domněnky týkající se sexuální orientace či pohlavní identity přímo s rodiči bez domluvy s žákem či konzultace s odborníkem, neboť takové informace mohou napáchat značnou škodu. Nejen, že nemusí být pravdivé, ale i v případě, kdy se zakládá taková domněnka na pravdě, je třeba postupovat vysoce opatrně a jedná se o záležitost patřící spíše do kompetence psychologa nebo sexuologa.

Kdo řeší:

Méně výrazné projevy homofobie může řešit pedagog sám za pomoci školního metodika prevence, odborníka z některé nevládní neziskové organizace. V případech závažnějších forem homofobních projevů, zejména rozvinuté šikany je vhodné kontaktovat především pracovníky pedagogicko-psychologických poraden, kteří mají

zkušenosti s řešením šikany obecně, i když někdy postrádají povědomí o specifických šikany homofobní.

Je-li podezření na spáchání trestného činu, potom je třeba kontaktovat Policii ČR v souladu s pokynem MŠMT „Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané“, ke stažení zde: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/spoluprace-predskolnich-askolskych-zarizeni-s-policii-cr>

Žáci byli poučeni a seznámeni s předpisem 1. 9. 2016. O proškolení je proveden záznam v třídní knize.

Zákonní zástupci byli o Krizových plánech informováni prostřednictvím www stránek <http://www.sumavskehostice.cz/index.php?nid=1996&lid=cs&oid=3653143> dne 1. 9. 2016. To, že byli s předpisem seznámeni, potvrdí podpisem v žákovské knížce svého dítěte.